

SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI
YAYIN NO: DPT:2653-ÖİK:658

**ESNAF VE SANATKARLARA
GÖTÜRÜLEN HİZMETLER
ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU**

ANKARA 2001

ISBN 975 – 19 – 3102-9 (basılı nüsha)

Bu Çalışma Devlet Planlama Teşkilatının görüşlerini yansıtmaz. Sorumluluğu yazarına aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması Devlet Planlama Teşkilatının iznini gerektirmez; İnternet adresi belirtilerek yayın ve referans olarak kullanılabilir. Bu e-kitap, <http://ekutup.dpt.gov.tr/> adresindedir.

Bu yayın 1250 adet basılmıştır. Elektronik olarak, 1 adet pdf dosyası üretilmiştir

Ö N S Ö Z

Devlet Planlama Teşkilatı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında 540 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, "İktisadi ve sosyal sektörlerde uzmanlık alanları ile ilgili konularda bilgi toplamak, araştırma yapmak, tedbirler geliştirmek ve önerilerde bulunmak amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı'na, Kalkınma Planı çalışmalarında yardımcı olmak, Plan hazırlıklarına daha geniş kesimlerin katkısını sağlamak ve ülkemizin bütün imkan ve kaynaklarını değerlendirmek" üzere sürekli ve geçici Özel İhtisas Komisyonlarının kurulacağı hükmünü getirmektedir.

Başbakanlığın 14 Ağustos 1999 tarih ve 1999/7 sayılı Genelgesi uyarınca kurulan Özel İhtisas Komisyonlarının hazırladığı raporlar, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarına ışık tutacak ve toplumun çeşitli kesimlerinin görüşlerini Plan'a yansıtacaktır. Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarını, 1999/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi, 29.9.1961 tarih ve 5/1722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuş olan tüzük ve Müsteşarlığımızca belirlenen Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu genel çerçeveleri dikkate alınarak tamamlamışlardır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile istikrar içinde büyümenin sağlanması, sanayileşmenin başarılması, uluslararası ticaretteki payımızın yükseltilmesi, piyasa ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomide toplam verimliliğin artırılması, sanayi ve hizmetler ağırlıklı bir istihdam yapısına ulaşılması, işsizliğin azaltılması, sağlık hizmetlerinde kalitenin yükseltilmesi, sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması, sonuç olarak refah düzeyinin yükseltilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmekte, ülkemizin hedefleri ile uyumlu olarak yeni bin yılda Avrupa Topluluğu ve dünya ile bütünleşme amaçlanmaktadır.

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı çalışmalarına toplumun tüm kesimlerinin katkısı, her sektörde toplam 98 Özel İhtisas Komisyonu kurularak sağlanmaya çalışılmıştır. Planların demokratik katılımcı niteliğini güçlendiren Özel İhtisas Komisyonları çalışmalarının dünya ile bütünleşen bir Türkiye hedefini gerçekleştireceğine olan inancımızla, konularında ülkemizin en yetişkin kişileri olan Komisyon Başkan ve Üyelerine, çalışmalara yaptıkları katkıları nedeniyle teşekkür eder, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ülkemize hayırlı olmasını dilerim.

Dr. Akın İZMİRLIOĞLU
Müsteşar

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
KOMİSYON ÜYELERİ.....	1
İÇİNDEKİLER	3
GİRİŞ	5
1.AMAÇ VE KAPSAM.....	7
2. MEVCUT DURUM VE SORUNLAR.....	11
2.1. MEVCUT DURUM.....	11
2.1.1. DÜNYADAKİ DURUM	12
2.1.2.TÜRKİYE’NİN BU ALANDA DÜNYADAKİ YERİ VE MEVCUT DURUMUN VII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI HEDEFLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	18
2.1.2.1. KÜÇÜK VE ORTA BOY İŞLETMELERİN MEVCUT DURUMUNUN ÖNCEKİ PLAN HEDEFLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI	19
2.1.2.2.TANIM	22
2.1.2.3.İŞYERİ.....	25
2.1.2.4. FİNANSMAN, BİLGİLENDİRME VE DANIŞMANLIK HİZMETLERİ.....	33
2.1.2.4.1. T. HALK BANKASININ ESNAF VE SANATKAR POLİTİKALARI.....	34
2.1.2.4.2. AB ÜYESİ ÜLKELERDE KOBİ’LERE SAĞLANAN DESTEKLER.....	43
2.1.2.5. ESNAF, SANATKAR VE KÜÇÜK İŞLETMELER AÇISINDAN DANIŞMANLIK HİZMETLERİ	47
2.1.2.6. KOSGEB.....	53
2.1.2.7. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI (TTGV).....	56
2.1.2.8.MESLEKİ EĞİTİM, İŞLETMELERÜSTÜ EĞİTİM, İŞLETMELERÜSTÜ EĞİTİM MERKEZLERİ	63
2.1.2.9 ESNAF, SANATKARLAR VE KÜÇÜK İŞLETMELERİN REKABET EDEBİLİRLİKLERİ.....	87
2.2.ESNAF, SANATKARLAR VE KÜÇÜK İŞLETMELERİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	89
3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	103

GİRİŞ

İş ve istihdam yaratma, büyük sanayii destekleme ve tamamlama, esnek ve yeniliklere açık özellikleri ile ekonomik ve sosyal hayatın istikrar unsuru olan esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin önemi giderek artmaktadır.

Çok güçlü bir sosyal yapıya sahip olan esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler ekonomik dalgalanmalara karşı çok süratli uyum sağlayabilmekte, değişen dünyanın şartlarına ve piyasaların taleplerine göre yeniden yapılanabilmektedirler. 1999 yılı sonu itibariyle Esnaf ve Sanatkar Sicili'ne kayıtlı küçük işletmelerin sayısı 3.5 milyona ulaşmıştır. Aileleriyle beraber yaklaşık 20 milyon kişilik bir kesimi temsil eden esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin sorunlarının çözümü ülke için de önem ve aciliyet arz etmektedir.

Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler, devlet yardımlarının yanı sıra, bilgiye erişimin ve sermaye temininin kolaylaştırılması ve bürokrasinin azaltılması yoluyla da desteklenmelidir.

Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeleri işletme ve tesis kredisi başvurularında en çok zorlayan konulardan biri olan yeterli teminat gösterememe problemi, yaygın bir risk sermayesi uygulamasına geçilmesi, Kredi Garanti Fonu kaynaklarının genişletilmesi, leasing ve factoring gibi diğer finansal uygulamaların yaygınlaştırılabilmesi ile çözümlenebilecektir.

Yürürlükteki " Devlet Yardımları " ile, mal ve hizmet üretimine, araştırma-geliştirme, çevre koruma, kalite ve standart geliştirme, yöresel el sanatlarının geliştirilmesine yönelik yatırımlarla küçük ve orta boy işletmelere destek sağlanarak, mevzuatımızın uluslararası yükümlülüklerimize uyumlu hale getirilmesi çalışmalarına devam edilmelidir.

1.AMAÇ VE KAPSAM

2001-2005 dönemini kapsayacak olan VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlıkları çalışmaları çerçevesinde, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonlarının Oluşturulmasına İlişkin 1999/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi gereği kurulan "Esnaf ve Sanatkarlara Götürülen Hizmetler Özel İhtisas Komisyonu" nun amacı, esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin 2000'li yıllardaki hedeflerini ve sorunlarını belirlemek ve bu sorunlara gerçekçi çözüm önerileri getirerek verimliliklerini ve ülke ekonomisine olan katkılarını arttırmaktır.

Komisyon ilk toplantısını 23 Kasım 1999 günü saat 14.00' te T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nda yapmıştır. Toplantıda başkan ve raportör seçilmiş ve DPT tarafından belirlenen hususlar ve komisyon üyeleri tarafından önerilen konular görüşülmüştür. Toplantıda belirlenen alt başlıklarda Komisyon üyeleri arasında sorumluluklar belirlenmiş ve alt konular için raporlar hazırlanmıştır. Oluşturulan raporlar ve dile getirilen görüşleri içeren Komisyon Raporu hazırlanmış ve Komisyonun 5 Ocak 2000 tarihinde TESK'de yapılan toplantısında görüşülmüştür. Şekil ve içerik olarak gerekli düzeltmeler yapılarak rapora son şekli verilmiştir.

Komisyon raporunun kapsamını ağırlıklı olarak aşağıda belirtilen, esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeleri 2000'li yıllara taşıyacak olan konular oluşturmuştur.

- Esnaf ve sanatkarlara götürülen hizmetler açısından mevcut durum nedir?
- Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalar nelerdir?
- Esnaf ve sanatkar tanımının oluşturulmasında dikkate alınacak kriterler neler olmalıdır? Mevcut mevzuatın getirdiği tanımlamalar yeterli midir?

- Hükümet organları ve TESK(Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu), TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) gibi meslek kuruluşları arasında daha etkili bir koordinasyon nasıl sağlanabilir?
- İşyeri açma izni, ruhsat ve işletme belgesi alma gibi işlemleri belirleyen mevzuatta ve küçük sanayi siteleri uygulamalarında ne gibi iyileştirmeler yapılabilir?
- Esnaf, sanatkarlar kredi ve kefalet kooperatiflerinin sorunları nelerdir? Kredi limitlerinin belirlenmesinde, kredilerin kullanılmasında, kredilendirilmiş ya da kredilendirilmemiş işyerlerinin satışını düzenleyen mevzuatta ne gibi düzenlemelere gidilebilir? Kefalet ve kredi işlemlerini yeniden yapılandırarak uygulamalar neler olabilir?
- Kredi Garanti Fonu' nun faaliyet alanının ve garanti kapsamının genişletilmesi için neler yapılmalıdır? Avrupa Birliği üyesi ülkelerde uygulanan alternatif kredi sistemlerinin ülkemize uyarlanabilmesi için neler gerekmektedir? Risk Sermayesi uygulamasının yaygınlaştırılmasının önündeki engeller nelerdir ve bu engeller nasıl aşılabılır?
- Mesleki Eğitim Sisteminin piyasaların talebi, ihtiyaç ve gelişmelerine cevap verebilecek nitelikli eleman yetiştirmesi ve eğitilen iş gücüne yeterli istihdam imkanı oluşturulması için gerekli uygulamalar nelerdir?
- Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler için KOSGEB (Küçük ve Orta Boy İşletmeler Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) tarafından sağlanmakta olan eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, bu hizmetlerin kalitesinin Avrupa Birliği standartlarına çıkarılması için neler yapılabilir?
- KOBİ (Küçük ve Orta Boy İşletmeler) kredisi alma ve teşvik unsurlarından yararlanmak amacıyla, esnaf ve sanatkarların başvurularında, teminat gösterme ve benzeri konularda karşılaştığı sorunlar nelerdir?

- Esnaf ve sanatkarlara götürülen finansal danışmanlık hizmetlerinin Avrupa standartlarına çıkarılması için neler yapılabilir?
- Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin sermaye piyasası olanaklarından yararlanmaları için gereken düzenlemeler nelerdir?
- Vergi ve sosyal güvenlik sistemi esnaf ve sanatkarlar açısından yeterli midir? Bu sistemlerde ne gibi istisna ve iyileştirmeler uygulanabilir?
- Küçük sanayi siteleri uygulamalarının verimliliğinin artırılması için kapasite kullanım oranlarının belirlenmesi, işyerlerinin altyapı ve üstyapı inşaatlarının denetimi ve işyerlerinin kooperatif üyelerine tesliminde karşılaşılan sorunların çözümü ve teslimden sonra işyerlerinin amacına uygun kullanılmasını sağlanması için ihtiyaç duyulan düzenlemeler nelerdir?
- Sanayi-yan sanayi işbirliğini sağlamak için küçük sanayi siteleri ve organize sanayi bölgelerinde ne gibi düzenlemelere gidilebilir?

2. MEVCUT DURUM VE SORUNLAR

T.C. Anayasası'nın 173'üncü maddesi "Devlet esnaf ve sanatkarı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır" hükmünü ve zorunluluğunu getirmiştir. Bu maddenin içinde yer aldığı bölümün başlığı "Ekonomik Hükümler"dir. Bu da Anayasa Koyucu'nun esnaf ve sanatkara yaklaşımının öncelikle ekonomik ve sosyal politika açısından olduğunu göstermektedir. Her şeyden önce, Anayasa Koyucu, esnaf ve sanatkarı sosyal ve tarihsel bir gerçek olarak karşısında hazır bulmuştur.

Bu yalın ve kısa Anayasa hükmü, çok anlamlı ve zengin içeriklidir. Bir yandan tek tek esnaf ve sanatkarı hedef alırken, aynı zamanda onun örgütlerinin de korunmasını ve desteklenmesini kapsar. Bir yandan yasama organına seslenirken, aynı zamanda yürütme organına direktif verir; Hükümetlerin ekonomik ve sosyal politikalarında esnaf ve sanatkarı özel olarak gözetmesini öngörür. Bu Anayasa normunun içeriğinin, çağın evrensel gereklerine uygun zenginlikte doldurulması işinin, yasama ve yürütme organlarının önde gelen bir ödevi olduğu açıkça görülmektedir.

Ülkenin gelişen ve değişen ekonomik ve sosyal şartları ile Avrupa Gümrük Birliğine girdiğimiz ve Avrupa Birliğine giriş sürecinin başladığı bu dönemde; yüzyıllara dayanan bir geçmişi olan ve toplumumuzun sosyal ve ekonomik temeli olarak nitelendirilen Türk esnaf ve sanatkarları ile küçük işletmelerinin bu entegrasyona hazırlanması, sosyal ve ekonomik gücünün artırılması, eğitilmesi, bilinçlendirilmesi ve meslek örgütlerinin güçlendirilmesi için hükümetlerce ve yasal düzenlemeler açısından TBMM tarafından ciddi ve kapsamlı çalışmaların yapılması önem arz etmektedir

2.1. MEVCUT DURUM

Kalkınma Planları'nda öngörülen hedefler ile Esnaf ve Sanatkarlar Şuralarında tartışılan ve ortaya konan çözüm önerileri esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelere

yönelik hizmetlerin geliştirilmesine ve meslek kuruluşlarının güçlendirilmesine, bu kesimin ekonomik, sosyal ve teknolojik imkanlardan daha fazla yararlanmalarına imkan sağlayacak önemli çalışmalardır.

Ancak, bu çalışmalar sonucu ortaya çıkan ve yapılması gerekli bulunan mevzuat değişikliklerinin önemli bir bölümü gerçekleştirilememiştir. Örneğin; 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu, kısaca BAĞ-KUR olarak anılan 1479 Sayılı Kanun, vergi kanunları, Türk Ticaret Kanunu vb. Özellikle esnaf ve sanatkar tanımına çağdaş bir yorum getirilmesi ve esnaf ve sanatkar ile tacir ve sanayici ayrımının gelişmiş ülkelere benzer bir tanıma kavuşturulması önem taşımaya rağmen gerçekleştirilememiştir.

Öte yandan, gelişme kaydedilen konuların da bulunduğunu vurgulamak gerekmektedir. Örneğin, Devlet ihalelerine esnaf ve sanatkarlarımızın katılımının sağlanmasında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda, 4369 sayılı Kanunla basit usulde vergi sistemine geçilmesinde esnaf ve sanatkarlar lehine bazı gelişmeler kaydedilmiştir. (3'üncü Esnaf ve Sanatkarlar Şurası,10-11 Aralık 1998, TESK Yayın No:84)

2.1.1. DÜNYADAKİ DURUM

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri incelendiğinde, küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik göstergeler, bu kesimin önemini gayet açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Her ne kadar küçük ve orta ölçekli işletmeler, ülkelere göre tanımsal ve yapısal farklılıklar gösteriyorsa da, dünyanın neresinde olurlarsa olsun değişmeyen bir gerçek bu işletmelerin ülkelerin ekonomilerinde göz ardı edilemeyecek katkılara sahip oluşudur.

Bugünün ekonomik politikaları artık teknoloji ve pazar uyumludur. Dünyada etkin rol oynayan bu ülkelere göz atıldığında küçük işletmelerin;

- Toplam işletmelere oranının %95'in,
- İstihdam oranının % 50'nin, (Japonya'da %80) ve
- Yatırım paylarının % 40'ın üzerinde,
- Üretim paylarının % 50 düzeyinde,
- İhracat paylarının % 30-40 civarında

olduğu görülmektedir.

Günümüzde dünya pazarlarının globalleşen çehresi içinde gelişmekte olan ülkeler, küçük ve orta ölçekli işletmelerin sosyal ve ekonomik değişimlere uyum gösterme yeteneklerinin daha fazla farkına varmakta, rekabet güçlerini artırıcı, teknolojik düzeylerini yükseltici yönde teşvik tedbirlerine ve uygulamalarına ağırlık vermektedir.

Değişik tanımlardan yola çıkarak söz konusu işletmelerde bulunan başlıca özellikler şu şekilde sıralanmaktadır:

Nitel Özellikler

- Girişimcilik; işletme sahipliği ve yöneticiliğinin aynı kişide bütünleşmesi, aile bireylerinin de işletmede fiilen çalışması,
- Yöneticinin bağımsızlığı; yönetici aynı zamanda işletme sahibi olduğu için kendisinin yeterli ölçüde dışarıdan denetlenememesi,

- Sahip yöneticinin büyük işletmelerdeki profesyonel yöneticilerden farklı olarak aynı zamanda zarar ve iflas riskini üstlenmesi,
- İşletme ile işletme sahibi arasında tam bir bütünleşme, hatta özdeşleşmenin gerçekleşmesi. İşletmenin sahip-yöneticinin hayatının en önemli parçası haline gelmesi,
- Hedef pazarın daha ziyade yöresel olması,
- Sermaye piyasası imkanlarından yararlanamayışları, dolayısıyla finansmanın bireysel ve küçük sermaye gruplarınca sağlanması,
- İşletme sahibinin fiilen çalışması; işletme büyüdükçe dahi işletme sahibinin fiilen çalışması, Sahip-yöneticinin işletmesi büyüdükçe daha ziyade gözetim ve denetim konularında yoğunlaşmaya başlaması,
- İşletme sahibi ile çalışan personel arasındaki ilişkinin dolaysız ve samimi nitelikte olması,

Nicel Özellikler

- İstihdam edilen işgören sayısı,
- Kapasite büyüklüğü,
- İşletmedeki makine parkının değeri,
- Sabit varlıklar tutarı,
- Toplam sermaye,

- Belirli bir sürede kullanılan enerji miktarı,
- Belirli bir sürede kullanılan hammadde tutarı,
- Ücret ve aylıklar toplamı,
- Belirli bir süredeki katma değer, (BİAR-Konrad Adenauer Vakfı,1992)

Çeşitli ülkelerdeki KOBİ tanımları incelendiğinde de, ülkemizdekine benzer şekilde tanımlamada farklı kriterlerin dikkate alındığı görülmektedir. (Tablo 1) AB'nin ortak KOBİ politikalarında esnaf sanatkar tanımı her zaman bir sorun teşkil etmiş ve etmeye devam etmektedir. Bazı ülkelerde bu sektöre yönelik hiçbir hukuki tanım bulunmazken yasal çerçevenin bulunduğu ülkelerde ise bu tanımlar farklılıklar arz etmektedir.

Bu alanda AB boyutundaki milli uygulamalar incelendiğinde genelde üç yaklaşım görülmektedir. Bunlar:

- 1-Sektör ve Ölçek Yaklaşımı
- 2-Mesleki Yaklaşım
- 3-El sanatları /Maharet Yaklaşımı'dır.

1-Sektör ve Ölçek Yaklaşımı :

Bu yaklaşım esnaf sanatkar tanımını hem sektörel açıdan hem de büyüklük açısından sınıflandırmaktadır. Mesleki yaklaşımdan farklı olarak bu uygulamanın yürürlükte olduğu ülkelerde esnaf-sanatkar faaliyetleri sektörel açıdan tanımlandığı kadar istihdam açısından da sınırlamaya tabi tutulmaktadır.

AB içindeki sektör yaklaşımını tatbik eden ülkeler İtalya, Fransa ve Hollanda'dır. Diğer iki ülkeden farklı olarak Fransa'da, ölçek kıstası sektörden sektöre değişmektedir. Ancak son olarak 1995'de yapılan yasal değişiklik sonucu esnaf ve sanatkar sınıfındaki işletmelerin azami istihdam tavanı 10'dan 15'e yükseltilmiştir. Hollanda'da esnaf ve sanatkarları kapsayan bir kanun bulunmamakta ve 100 işçiye kadar bütün işletmeler "küçük işletme" tanımına girmektedir. Buna karşın, sektör yaklaşımı nedeniyle esnaf- sanatkar faaliyetleri pratikte meslek kuruluşlarınca tanımlanmış bulunmakta ve toplam 179 meslek bu kategoriye girmektedir.

2-Mesleki Yaklaşım :

Bu yaklaşımın uygulandığı ülkeler, esnaf ve sanatkar faaliyetlerinin en dinamik olduğu ülkelerdir. Burada "mesleki icraat" temel kıstası oluşturmakta ve işletmenin büyüklüğünden tamamen ayrı tutulduğundan, esnaf ve sanatkar tanımına giren büyük istihdam ölçekli işletmelerin faaliyetlerine de imkan vermektedir.

Bu yaklaşımla, tanımlanmış meslek kolların da faaliyette bulunabilmek için "ehliyet ve niteliklerin kazanım ve sertifikasyon uygulamalarının tesisi" gerekmektedir. Mesleki yaklaşımın uygulandığı ülkeler Avusturya, Almanya ve Lüksemburg 'dur. Mesleki yaklaşımın en yaygın olduğu Almanya'da 127, Lüksemburg' da 151, Avusturya'da ise 96 meslek dalı esnaf ve sanatkar faaliyeti olarak tanımlanmıştır.

3-El Sanatları / Maharet Yaklaşımı :

Bu yaklaşım esnaf ve sanatkar faaliyetlerini yalnızca dar anlamda "sanatsal maharet" kapsamında değerlendirmektedir. Yukarıdaki iki yaklaşım metodundan farklı olarak bu sistemin yaygın olduğu en belirgin ülke olan İspanya'da esnaf ve sanatkar tanımının hukuki temeli milli ve merkezi bir düzenlemeye ilaveten yerel ve bölgesel yasalarla düzenlenmiştir.

İspanya’da esnaf ve sanatkarların ticari faaliyet hakkı el sanatı becerisinin uygulamalı kazanımına veya sanat okulu eğitimine dayanmaktadır. 1995’den bu yana bilhassa bölge yönetimlerinin daha esnek bir esnaf ve sanatkar tanımına doğru yöneldikleri görülmektedir.

Tablo 1 : Çeşitli Ülkelerde Küçük Sanayi İşletmeleri Tanımında Dikkate Alınan Kriterler

KRİTERLER	ÜLKELER
SERMAYE	Bangladeş
	Endonezya
	Gana
	Hindistan
	Kenya
	Nepal
	Nijerya
İŞÇİ SAYISI	Srilanka
	Brezilya
	Malezya
	Tayland
	OECD Ülkeleri
SERMAYE+İŞÇİ SAYISI	Filipinler
	Japonya
	Peru
	Sudan
	Venezuela
TÜRKİYE	

2.1.2.TÜRKİYE’NİN BU ALANDA DÜNYADAKİ YERİ VE MEVCUT DURUMUN VII. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI HEDEFLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Özellikle imalat ve hizmet sektöründe esnaf, sanatkarlar, küçük ve orta ölçekli işletmelerin hakim olduğu ülkemizde, küçük işletmelerin ekonomik ve sosyal yaşamda taşıdıkları önem Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ancak 1970’li yıllardan sonra anlaşılmaya başlanmıştır.

Ülkemizde işletmelerin önemli bir bölümünü oluşturan esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler, diğer ülkelerde olduğu gibi ;

- Ekonomiye dinamizm kazandırmak,
- İstihdam sağlama ve yeni iş imkanları yaratmak,
- Esnek yapıları ile yenilikleri teşvik etmek,
- Bölgesel kalkınmayı hızlandırmak vb.

birçok önemli sosyo-ekonomik roller üstlenmişlerdir.

Esnaf, sanatkar ve küçük işletmeler, aynı zamanda sosyal dengelerin ve sistemin güvencesi olarak, demokrasinin, serbest piyasa ekonomisinin ve hür teşebbüsün vazgeçilemeyecek unsurlarıdır. (Tablo 2)

Tablo 2 : İmalat Sanayiinde Küçük İşletmelerin Yeri

İmalat Sanayiinde Küçük İşletmeler	%
Toplam İşyeri Sayısının	98.8
Ücretle Çalışanların	45.9
Toplam Çalışan Kesimin	58.5
Ödenen Maaş ve Ücretlerin	24.5
Toplam Yatırımların	26.5
Toplam Üretimin	37.7
Toplam İhracatın	8.0
Yaratılan Toplam Katma Değerin	30.2
Toplam Kredilerden Aldığı Pay	4.0

Tablodan da görüldüğü gibi, küçük işletmeler Türkiye’de ekonomik hayatın vazgeçilmez dinamiğini oluşturmasına rağmen, böylesine önemli bir kesimin toplam kredilerden aldığı pay incelendiğinde bu oranın yüzde 4’lerde kaldığı görülmektedir.

Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda; ülkemizin kalkınması ve ekonomik gelişmelerin sağlanabilmesi açısından esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin geliştirilmesi ve desteklenmesi anahtar çözümlerden biri olmaya devam edecektir.

2.1.2.1. KÜÇÜK VE ORTA BOY İŞLETMELERİN MEVCUT DURUMUNUN ÖNCEKİ PLAN HEDEFLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Planlı dönemde ekonomik ve sosyal ihtiyaçların karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini

yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun bir biçimde gerçekleştirebilmek üzere mevzuatta değişiklikler yapılacağı öngörülmüş ve bu bağlamda KOBİ'lere yönelik hükümlerin yer aldığı 3624 KOSGEB Kanunu, 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, 507 Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu ile 5590 sayılı TOBB Kuruluş Kanunu gibi kanunlar çıkartılmıştır.

Kalkınma planlarında öngörülen küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişme ve desteklenmelerini sağlamak üzere üretimin ve verimin artırılması, ürün kalitesinin yükseltilmesi için ivedilikle kurumsal ve yapısal düzenlemelere gidilmesi ve bu yönde politikalar geliştirilmesi zorunluluğundan hareketle KOSGEB kurulmuştur.

Küçük ve orta ölçekli işletmelere verilmekte olan ucuz kredilerin imkanlar ölçüsünde artırılacağı öngörülmesine rağmen, toplam kredi hacmi içerisinde KOBİ'lerin payı yükseltilememiş, bu oran % 3-4 gibi çok düşük düzeylerde kalmıştır.

KOBİ'lerin büyüme ve gelişmelerine yönelik teşvik politikalarının uygulamaya konulacağı önceki planlarda belirtilmiş olup, bu kapsamda çıkan Teşvik Tebliğinde KOBİ'lere fon kaynaklı kredi kullandırılmasına yönelik uygulama esasları getirilmiştir.

Planlı dönemde küçük ve orta ölçekli işletmelerin yerleşim sorununa çözüm getirebilmek amacıyla organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri yapım çalışmalarının yoğunlaştırılacağı öngörülmüştür. Bu bağlamda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Küçük Sanatlar ve Sanayi Bölgeleri ve Siteleri Genel Müdürlüğü hizmetlerini küçük işletmelerin yerleşim sorunlarına çözüm getirme amacıyla organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri yapımı üzerinde yoğunlaştırmış, bu amaçla Bakanlığın ilgili fonundan kredi sağlanmış, KOSGEB bünyesinde küçük sanayi sitelerinin planlama ve projelendirme hizmetlerinin verilmesine başlanmıştır.

KOBİ' lere yönelik eğitim imkanlarının geliştirilerek ihtiyaç duyulan vasıflı insan gücünün eğitilmesine önem verileceği planlı dönemde belirtilmiş bu bağlamda TESK, KOSGEB, MEKSA(Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Vakfı), MPM (Milli Prodüktivite Merkezi), TSE (Türk Standartları Enstitüsü) gibi kuruluşlarca eğitim hizmetleri yoğun bir şekilde sürdürülmüştür.

Planlı dönemde üniversite araştırma kurumları ve küçük sanayi işbirliğinin destekleneceği, teknoloji yoğun küçük işletmelerin tekno-parklar çerçevesinde teşvikinin sağlanacağı ve bu kesime yönelik AR-GE (araştırma-geliştirme) faaliyetlerine ağırlık verileceği öngörülmüştür. KOBİ'lerde AR-GE faaliyetleri yok denecek kadar azdır. Ancak, KOSGEB Teknoloji Geliştirme Merkezlerinde, genç girişimcilere ihtiyaç duydukları konularda danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

Kalkınma planlarında KOBİ'lerin kapasite kullanım imkanları ile iç ve dış pazarlama potansiyellerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların öncelikli olarak yapılacağı bu amaçla işletmelerin birlikler halinde teşkilatlandırılmalarının destekleneceği belirtilmiş olup KOSGEB, İGEME (İhracatı Geliştirme Enstitüsü), TSE, MPM, TOBB, TESK ve MEKSA gibi kuruluşlar faaliyetlerini bu yönde yoğunlaştırmışlardır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer alan KOBİ' lere ilişkin hedefler aşağıda belirtilmektedir:

- Sanayide, verimliliğin, kalite ve standardizasyonun geliştirilmesi, esnek üretim sistemlerinin ve modern teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması, küçük-büyük sanayi bütünleşmesinin sağlanması ve katma değeri yüksek üretim yapısına ulaşılması amaçlanmaktadır.
- Ekonomik değişime ve yeniliklere uyum sağlama yeteneği ve istihdam yaratma gücü yüksek küçük ve orta ölçekli işletmeler gümrük birliği sürecinde

karşılaşılabilecek uyum güçlükleri de dikkate alınarak, özel bir programla desteklenecek ve geliştirilecektir. Finansman olanaklarının artırılması amacıyla gerekli mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecek, üretici düşüncelerin üretim sürecine sokulmasına ve teknolojik ilerlemeye katkısı nedeniyle önem kazanan risk sermayesi kurumu ve Kredi Garanti Fonuna işlerlik kazandırılacak ve AR-GE faaliyetleri teşvik edilecektir.

- Küçük ve orta ölçekli işletmeler dış pazarın talep ettiği ürünleri de üretmeye yöneltilen, uluslararası standart ve kalitede mal üretebilmek için aynı alanda faaliyet gösteren işletmelerin çok ortaklı ihracat şirketi oluşturmaları desteklenecektir.
- Rekabet gücünün artırılmasına yönelik olarak küçük ve orta ölçekli işletmelerde teknoloji seviyesinin geliştirilmesi, kalitenin yükseltilmesi, verimliliğin artırılması, etkin bir ana-yan sanayi bütünleşmesine gidilmesi ekonomik verimlilik ilkeleri çerçevesinde özendirilecek ve yan sanayinin gelişmesine özel önem verilecektir.
- KOSGEB tarafından yeni girişimcileri, teknolojik gelişmeler ve yönetim teknikleri konusunda eğitmek, hazırlayacakları projelere finansman sağlamak ve danışmanlık hizmetleri ile desteklemek üzere bir program hazırlanacaktır.
- Mal ve hizmet üretimini kapsayan TS-ISO 9000 kalite sistem belgelendirmesinin büyük kuruluşlar yanında küçük ve orta ölçekli kuruluşlara da yaygınlaştırılmasına çalışılacaktır.

2.1.2.2.TANIM

Bilindiği üzere; Ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısında önemli bir rol oynayan esnaf, sanatkarlar ve küçük ölçekli işletmelerin gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde herkes tarafından kabul gören bir tanımı bulunmamaktadır. Hatta çoğu zaman aynı ülkedeki çeşitli kurumlar tarafından farklı kriterler esas alınarak değişik tanımlar yapılmaktadır.

Bu farklılaşmanın en önemli nedenlerinden birisi küçük ölçekli işletmelerin buldukları ülkeye ve sektöre göre nitel ve nicel olarak değişik özellikler göstermesidir. (Sarıaslan,1994.S.12)

“*Esnaf* “ ve “*Sanatkar*” deyimleri genellikle bir arada kullanılmaktadır. “*Esnaf*”, ticaret ve hizmet işkollarında çalışan, ancak faaliyetleri ve geliri “*Tacir*” sayılacak ölçüde büyük olmayan girişimci olarak kabul edilmektedir. “*Sanatkar*” deyiminden ise, imalat işkollarında çalışan, ancak faaliyetleri ve geliri “*Sanayici*” sayılacak ölçüde büyük olmayan girişimciler anlaşılır.

“*Esnaf ve Sanatkar*” deyiminin bugünkü hukuki tanımı, 1964 yılında yürürlüğe giren 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu’ndan kaynaklanmaktadır. Bu kanunun ilgili maddesi esnaf ve sanatkarın özelliklerini şöyle tanımlamaktadır:

- Kendi işyerinde fiilen ve bedenen çalışan, kendi bilgi, görgü ve ihtisasını bizzat değerlendiren,
- Kazancı, çalıştığı yörenin ve yerleşim biriminin gelenek ve teamülüne göre tacir ya da sanayici olmayı gerektirmeyecek miktarda sınırlı olan,
- Ticaret ve/veya Sanayi Odalarına kaydolmaları gerekmeyen,
- Ticaret, hizmet, imalat ve taşımacılık işkollarında çalışan, işyeri veya taşıt aracı sahipleri ile bunların yanında çalışanlar.

Böylece ekonomideki işletmeler Ticaret ve Sanayi Odaları sistemi ile Esnaf ve Sanatkarlar Odaları sistemi arasında bölünmüştür. Aynı kanunun 6. Maddesi, kayıt yönünden bu iki sistem arasında çıkacak anlaşmazlıkların çözümü için komiteler

kurulmasını düzenlemiştir. (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Hazırlık Çalışmaları, “Esnaf, Sanatkar ve Küçük Sanayi Sektör Raporu”, DPT, Aralık 1982)

Ülkemizde işletmeleri büyüklüklerine göre sınıflandıran çeşitli kanun, yönetmelik ve tüzükler de bulunmaktadır. Küçük işletmelerin tanımının yapıldığı başlıca kanunlar :

- Türk Ticaret Kanunu,
- Gelir Vergisi Kanunu,
- Sanayi Sicil Kanunu,
- Belediyeler Kanunu vb.dir.

Ayrıca uygulamalarda KOBİ’ler için, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, KOSGEB ve T. Halk Bankası’nın da işçi sayısını esas alan aşağıda belirtilen tanımlamaları bulunmaktadır.

Halkbank’ın KOBİ Tanımı :

İşyerinde en çok 150 işçi çalıştıran, kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine- teçhizat, tesis, taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları toplamı 150 Milyar TL’yi aşmayan işletmeler KOBİ olarak tanımlanmıştır.

KOSGEB’in KOBİ Tanımı :

KOSGEB kuruluş kanununda; imalat sanayi sektöründe 1-50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük sanayi işletmeleri, 51-150 işçi çalıştıran sanayi işletmeleri ise orta ölçekli olarak tanımlanmış olup, bu işletmelerin büyüklük ve maliyetlerinin

günün ekonomik ve sosyal şartlarına göre değiştirilmesi Bakanlar Kurulu'nun yetkisine bırakılmıştır.

DİE'nin KOBİ Tanımı :

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı'nın istatistiklerinde ;

- 1- 9 İşçi çalıştıran işletmeler çok küçük işletme,
 - 10-49 İşçi çalıştıran işletmeler küçük ölçekli işletme,
 - 50-99 İşçi çalıştıran işletmeler orta ölçekli işletme,
 - 100 + İşçi çalıştıran işletmeler büyük ölçekli işletme
- olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanımlardan da görüleceği üzere ülkemizdeki KOBİ tanımlarında daha çok işletmelerde çalışan kişi sayısı esas alınmaktadır.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu çatısı altında toplanan ve bugün sayıları 4 milyona ulaşan esnaf ve sanatkarlarımız da ülke genelindeki işletmeler arasında % 98.8 gibi oldukça büyük bir kesimi oluşturan küçük işletmeler grubunda yer almaktadır. Bu sebeple; esnaf ve sanatkarlarımızı ve onların sorunlarını KOBİ'lerden ayırmak mümkün olamaz.

2.1.2.3.İŞYERİ

Ülkemizin kalkınmasında önemli roller üstlenen küçük sanayi işletmeleri ile esnaf ve sanatkarların karşı karşıya olduğu sorunlarından birisi de işyerleridir.

Ülkemiz genelinde esnaf ve sanatkarlar kesimi, oldukça dağınık bir yapıda, sağlık koşullarından ve çağdaş üretim ve ticaret anlayışından uzak, mahalle ve sokak aralarındaki işyerlerinde faaliyet göstermeye çalışmaktadır. Bu soruna en etkili çözüm yolu ise, bu kesimi bir araya toplayan küçük sanayi sitelerinin oluşturulmasıdır.

Sıhhi şartlara haiz, teknik ve ekonomik yönden günün şartlarına uygun çağdaş işyerlerinden oluşan küçük sanayi siteleri inşa edilerek, bu kesimin iş verimlerinin yükseltilmesine, tamirattan imalata, imalattan seri imalata, dolayısıyla tamircilikten küçük sanayiye ve orta sanayiye geçişlerine imkan verilmiş olmaktadır.

Ayrıca, benzer işkolunda çalışan işletmelerin aynı site içinde toplanması; bölge ihtiyaçlarının daha kolay ve ekonomik olarak karşılanması, pazar ortamının sağlanması ve yeni teknolojilerin ortak paylaşımı sonucu üretim kapasitelerinin artması avantajları sağlamaktadır.

Böylece, küçük sanayi potansiyelinin, büyük sanayiye yan sanayi olarak yardımcı olup kalkınma hamlemize geniş ölçüde katkıda bulunması sağlanmaktadır.

Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin işyeri sorununa çözüm getirebilmek amacıyla, 1960'lı yıllarda başlatılan küçük sanayi siteleri uygulamaları, benzer işkollarında çalışan işletmeleri aynı site içerisinde toplayarak, ihtiyaçların daha kolay ve ekonomik olarak karşılanabilmesini ve işyerlerine yeni teknolojilerin sokulmasını kolaylaştırıcı bir ortam sağlamaları nedeniyle, bu kesim açısından oldukça önem taşımaktadır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığın'dan düşük faizli ve uzun vadeli kredi desteği sağlanarak, inşaatı yürütülen küçük sanayi sitelerinin kurulması ile:

- Sağlıklı işyeri temini ve ekonomik verimin artırılması,
- Büyük ve orta sanayinin gelişmesine başlangıç teşkil etmesi,

- Büyük ve orta sanayi işletmelerine yan sanayi olarak yardımcı olması ve orta ölçekli sanayiye geçişin kolaylaşması,
- Bölgesel sanayinin bakım ve onarım yönünden sorunlarını çözmesi,
- Özel beceri isteyen bazı malların üretilmesi,
- Düzenli şehirleşmenin gerçekleştirilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi,
- Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak, usta, çırak ve kalfaların, mesleki eğitime tabi tutulması sağlanmaktadır.

Bu amaçların gerçekleşmesi sonucunda oluşan küçük sanayi sitelerinde, usta, çırak ve kalfalara daha sağlıklı ortamlarda çalışma olanağı verilmesini yanı sıra, özellikle kalkınmada öncelikli yörelerde istihdamın artırılıp işsizlik sorununun çözümlenmesinde de katkı sağlanmaktadır.

Ülkemizde küçük sanayi siteleri uygulamasına, planlı kalkınma dönemine geçildikten sonra büyük önem vermeye başlanmış olup; beş yıllık kalkınma planlarında ve yıllık programlarda bu konuda ilke ve politikalar geliştirilmiştir.

Küçük sanayi sitelerinde kullanılan kredinin geri ödeme süresi, inşaat bittiği tarihten itibaren, bir yıl ödemesiz devre olmak üzere 11 yıldır.

Tablo 3 :Küçük Sanayi Sitelerinin Üst Yapı İnşaatları İçin Verilecek Kredi ve Faiz Oranları İle Geri Ödeme Vadeleri

İL KATEGORİSİ	Bakanlık Katılımı	Faiz Oranı	Geri Ödeme
Gelişmiş İller	% 50-65	% 50	(1 yıl ödemesiz+10 yıl)- 11 Yıl
a) I. Grup iller	% 55-65	% 40	(1 yıl ödemesiz+10 yıl) -11 Yıl
Normal İller			
b) II. Grup iller	%60-65	% 40	(1 yıl ödemesiz+10 yıl) -11 Yıl
I. Derecede Kalkınmada Öncelikli İller	% 70	% 25	(1 yıl ödemesiz+10 yıl) -11 Yıl

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Verileri (Eylül-1999)

Teknik ve ekonomik şartlardan yoksun küçük sermayeli işletmelerin, modern işyeri ortamında tamirattan imalata, imalattan seri üretime doğru sanayileşme sürecine geçtikleri küçük sanayi siteleri, mesleki eğitimin de yoğunlaştığı birer merkez niteliği taşımaktadır. Küçük sanayi sitelerinde, sosyal tesisler grubunda yapılan çıraklık okullarında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın müşterek çalışmalarıyla mesleki eğitim verilmektedir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın kredi desteği ile yapılan küçük sanayi sitelerinde bulunan eğitim merkezi ve çıraklık okullarına ilişkin bilgiler Tablo 4'de, 1965-1999 yılları arasında yapılan ve 1999 Yılı Programında yer alan küçük sanayi siteleri ile ilgili bilgiler de Tablo 5'de verilmektedir.

Tablo 4 : Küçük Sanayi Sitelerindeki Eğitim Merkezi ve Çıraklık Okulları

PROJELERİN DURUMU	Toplam Proje Adedi	Çıraklık Okulu Veya Eğitim Merkezi Bulunan KSS	Çıraklık Okulu veya Eğitim Merkezi Bulunmayan KSS
a) 1965-1998 Yılları Arasında Bitenler	294	241	53
b) 1999 Yılı Programında Olanlar	216	96	120
TOPLAM	510	337	173

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Verileri (Eylül-1999)

Tablo 5 : 1965-1999 Yılları Arasında Yapılan ve 1999 Yılı Programında Yer Alan Küçük Sanayi Siteleri

PROJENİN DURUMU	PROJE ADEDİ	İŞYERİ SAYISI	ÇALIŞAN İŞÇİ SAYISI
A-BİTENLER	294	70.603	424.000
B-1999 PROGRAMI			
a)1999'da Bitecekler	20	3.977	24.000
b)1999'dan Sonraya Kalanlar	191	34.600	208.000
c) Yeni Projeler	5	533	3.000
TOPLAM	216	39.110	235.000
GENEL TOPLAM (A+B)	510	109.713	659.000

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Verileri (Eylül-1999)

Tabloda da görüldüğü gibi, ülke genelinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın kredi desteği ile yapılan küçük sanayi sitelerinin sayısı 1999 yılı itibariyle 294'e ulaşmıştır.

1999 Yılı Yatırım programında yer alan küçük sanayi sitesi sayısı ise, 216'dır.

Bu projelerin tamamlanmasıyla, ülke genelinde hizmete sunulan küçük sanayi sitelerinin sayısı 510'a ulaşacaktır.

Küçük sanayi sitelerinin bölgelere göre dağılımı incelendiğinde, büyük yoğunluğun İç Anadolu Bölgesinde olduğu (70), bunu Karadeniz Bölgesi (54), Ege Bölgesi (49), Marmara Bölgesi (44) Akdeniz Bölgesi (31), Doğu Anadolu Bölgesi (28) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin (18) izlediği görülmektedir. (Tablo 6)

1999 Yılı Yatırım Programına alınan küçük sanayi sitelerinin bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ise, Ege Bölgesinde (2), Akdeniz Bölgesinde (1), İç Anadolu Bölgesinde(1) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde (1) adet olmak üzere, toplam 5 küçük sanayi sitesinin bulunduğu görülmektedir

17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem felaketinin, ülkemiz ekonomisinde çok büyük ölçüde olumsuzluklara ve darboğaza yol açması nedeniyle, önceki yıllarda yatırım programlarına alınan ve inşaatı devam eden küçük sanayi sitelerinin öncelikli olarak tamamlanması için gerekli desteğin arttırılması politikası benimsenmiştir. Bu da, 2000 Yılı Yatırım Programına alınan küçük sanayi sitelerinin sayısının, geçen yıllara oranla büyük ölçüde azalmasına yol açmıştır.

Tablo : 6 Küçük Sanayi Sitelerinin Bölgelere Göre Dağılımı

BÖLGE ADI	1998 Sonu İtibarıyla		1999 Yılı Programında		1999 Yılı Yatırım	
	Biten		Devam Eden		Programına	
	KSS Sayısı	İşyeri Sayısı	KSS Sayısı	İşyeri Sayısı	KSS Sayısı	İşyeri Sayısı
MARMARA (11 İL)	44	10.509	27	5.613		
EGE (8 İL)	49	11.238	30	7.496	2	300
AKDENİZ (8 İL)	31	10.235	29	5.798	1	100
İÇ ANADOLU (13 İL)	70	16.123	24	3.267	1	33
KARADENİZ (14 İL)	54	11.295	38	6.253		
DOĞU ANADOLU (17 İL)	28	5.689	49	6.146		
G.DOĞU ANADOLU (9 İL)	18	5.514	19	4.537	1	100
TÜRKİYE TOPLAMI (80 İL)	294	70.603	216	39.110	5	533

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Verileri (Eylül-1999)

2.1.2.4. FİNANSMAN, BİLGİLENDİRME VE DANIŞMANLIK HİZMETLERİ

Bilindiği gibi Türk Ticaret Kanunu; “İster gezici olsun, ister bir dükkanda veya sokağın muayyen yerlerinde sabit bulunsunlar, iktisadi faaliyeti nakdi sermayesinden ziyade bedeni çalışmasına dayanan ve kazancı ancak geçimini sağlamaya yetecek derecede az olan sanat ve ticaret sahiplerini” esnaf olarak tanımlamaktadır.

Hiç şüphesiz bugün esnaf ve sanatkarlar bu tanımlamada kendilerine biçilen kalıba sığmamakta, yarattıkları istihdam ve katma değerle bu sınırları zorlamaktadırlar.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, ülkemiz ekonomisinin de en önemli ve en dinamik unsurlarından olan esnaf ve sanatkarlar; bir yandan toplumun tüm kesimlerine yönelik üretimleri ile ekonomik büyümeyi sağlarken, diğer yandan önemli bir istihdam kaynağı yaratarak, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasında ve istikrarın sağlanmasında önemli rol oynamaktadırlar.

Esnaf ve sanatkarlar, bir ülkenin sosyo-ekonomik yapısı çerçevesinde sanayileşmenin, sağlıklı kentleşmenin ve optimum dağıtım ve ticaret uygulamalarının sürükleyici faktörü ve vazgeçilmez bir ögesidir.

Nitekim ülkemizde 4 milyona yakın esnaf ve sanatkar olarak tanımlanan küçük işletme bulunmaktadır. Bunların bir çoğu aile işletmesi olup, nüfusun yaklaşık 1/3’ünü temsil etmektedir.

2.1.2.4.1. T. HALK BANKASININ ESNAF VE SANATKAR POLİTİKALARI

Ülkemizin ekonomik faaliyetleri ve yapısı içinde en dinamik ve en etkin girişimcilik ruhu bulunan ve her biri küçük birer işletme olan esnaf ve sanatkarları kredilendiren Türkiye Halk Bankası; bugün bu kesimi destekleyen tek ve en büyük bankadır.

Türk teşebbüs gücünün emsalsiz bir göstergesi ve örneği olan esnaf ve sanatkarlarla küçük işletmeleri, daha yeterli kredilerle desteklemek, işletmelerini yeni teknolojinin gerektirdiği makine-ekipmanlarla donatmak ve böylece daha fazla üretim, daha fazla istihdam yaratılmasına yardımcı olmak, bu kesimin ihracat imkanlarını da geliştirerek büyüyen Türkiye’imizde hak edilen yeri almalarını sağlamak, Türkiye Halk Bankasının en önde gelen amacıdır.

Bu amaç doğrultusunda; T.H.B halen yurt çapına yaygın 808 şubesi, Almanya, Belçika, Hollanda, İsviçre’de bulunan 9 yurtdışı temsilciliği, Türkmenistan, Macaristan, Hollanda’da yurtdışı banka ortaklığı ve 15 bine yakın personeli ile kredi ve bankacılık çalışmalarını yürütürken, çağın bankacılık hizmetlerini de bu kesimin kullanımına en iyi şekilde sunma çabası içindedir.

Banka, verdiği finansal destekle bir yandan üretim artışını sağlamakta, diğer yandan yeni yatırımları teşvik etmekte, kaliteli ve standartlara uygun çağdaş ve yeni teknolojiye dayalı üretimleri kredileri ile desteklemektedir. Yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan elde edilen fonlarla esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin gerek Avrupa Birliği, gerekse diğer ülkeler işletmeleri ile rekabet olanağını geliştirmektedir. Ülke içinde ve dışında pazarlanabilir ürünlerin üretimini, istihdamı arttırıcı üretimi, kalite ve standardı geliştirici yatırımları finanse ederek, işletmeleri dış ticarete teşvik etmektedir. Banka ayrıca bilgi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla da işletmelere danışmanlık-eğitim hizmetleri sunmakta, çalışanların mesleki eğitimlerine yardımcı

olmakta, yeni girişimler teşvik etmekte ve işletmelere pazarlama, ortaklık, dış finansman konularında yardımcı olacak diğer ülkeler yurtdışı işletmeleri ile iletişimi sağlamaktadır.

A) T.Halk Bankasınca Esnaf Ve Sanatkarlara Sağlanan Finansal Destekler

A)1. Kooperatif Kredileri

1997 yılında 150 trilyon TL olan Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi plasman miktarı, 1998 yılı sonunda 220 trilyon TL'ye ve Kasım 1999 tarihinde, 105 trilyon TL'lik artış sonucu 325 trilyon TL'ye yükseltilmiştir.

Bu dönemde 883 kooperatif aracılığıyla kredilerden yararlandırılan esnaf ve sanatkar sayısı da 1 milyonu aşmıştır.

Tablo 7 : Kooperatif Kredileri

Milyar TL.

	1997	ARTIŞ	1998	ARTIŞ	KASIM 1999
ESNAF VE SANATKAR KREDİLERİ	150.000	70.000	220.000	105.198	325.198

Banka, halen Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi ortaklarına 2.5 milyar lira limit dahilinde;

- İskonto Kredileri % 45,
- İşletme Kredisi % 52,
- Tesis Kredisi % 55,

faiz oranları ile kredi kullandırılmaktadır. Ayrıca, 5 milyar limit dahilinde Kooperatif İhracat-Tesis Kredisi ve Servis Aracı-Kamyonet Yenileme Kredisi verilmektedir.

Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri aracılığıyla esnaf ve sanatkarlara kullandırılan kredi türlerine aşağıda yer verilmiştir;

- İskonto Kredileri :

Esnaf ve sanatkarların kısa süreli döner sermaye ihtiyaçlarının karşılanması için kooperatif kefaletini taşıyan senetlerin iskontosu şeklinde kullandırılmaktadır.

- İşletme Kredisi :

Esnaf ve sanatkarların hammadde ve döner sermaye ihtiyaçlarının karşılanması için kullandırılmaktadır.

- Tesis Kredisi :

Esnaf ve sanatkarların işletmeleri için ihtiyaç duydukları yeni makine, araç ve gereç alımları için kullandırılmaktadır.

- İhracat-Tesis Kredisi :

İmalat sektörü içinde faaliyet gösteren direkt veya dolaylı ihracata çalışan esnaf ve sanatkarların ihraç ettiği ya da edeceği malın üretimi için ihtiyaç duyacağı ve yeni teknoloji içeren makine-teçhizat alımı için kullandırılmaktadır.

- Servis Aracı-Kamyonet Yenileme Kredisi :

Okul ve personel araçları ile şehir içi yük taşımacılığında kullanılan 10 yıl ve daha eski modellerin yenilenmesini teminen verilmektedir.

- Teminat Mektubu Kredisi :

Esnaf ve sanatkarların ihalelere girmeleri, iş yerleri için gerekli maddeleri alabilmeleri amacıyla gerek duydukları teminat mektuplarını kısa sürede kolaylıkla temin etmeleri için kooperatif kefaletiyle teminat mektubu verilmektedir. Ayrıca, ortakları adına ekonomik faaliyetlerde bulunmayı amaçlayan S.S.Motorlu Taşıyıcılar (Nakliyeciler) Kooperatifleri tüzel kişiliklerine Teminat Mektubu Kredisi kullanılmaktadır.

Diğer yandan, ülkemiz ekonomisinin gelişmesinde yarattığı katma değerlerle ve istihdam yaratıcı özelliği ile önemli bir yere sahip olan esnaf ve sanatkarlara ekonomik ve bölgesel gerekler-gelişmeler göz önüne alınarak, Kooperatif İhracat Kredisi, İstihdamı Destekleme Kredisi, İşyeri Açma Kredisi, Taşıt Edindirme ve Taşıt Onarım Kredisi, Modernizasyon Kredisi, Minibüs Alım Kredisi (Gebze-Harem hattı), İstanbul Okul Servisleri Kredisi, Gaziantep Kamyon Kredisi, LPG Kredisi, İstanbul Taksi-Dolmuş Kredisi gibi özellikli krediler de kooperatif kredileri kapsamında kullanılmaktadır.

A)2. Diğer Finansal Destekler

- Fon Kredileri kredi programlarından (KFW Teşvik Fonu, KSF-1 Özel Kredi Fonu, Çevre Koruma Fonu vb.) küçük ölçekli işletmeye sahip esnaf ve sanatkarlar da yararlanabilmektedir.
- Ayrıca, 7 Mart 1998 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 98/10669 sayılı Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar Bakanlar Kurulu Kararı ile esnaf ve sanatkarlar odalarına kayıtlı imalatçılara da teşvik belgeli KOBİ kredilerinden ve diğer destek unsurlarından yararlanabilme olanağı sağlanmıştır.
- 5 Mart 1999 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 99/12474 sayılı Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar’a göre fondan

tahsis edilecek kaynakların en az % 20'si Esnaf ve Sanatkar Odalarına kayıtlı işletmelere ayrılmaktadır.

- Bankaca, 23 Ağustos 1998 tarih ve 98/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile karayolu motorlu yük taşımacılığını desteklemek amacıyla taşıyıcılıkla uğraşan esnafın taşıt alımında kullanılmak üzere “Taşıyıcı Kredisi” adı altında bir kredi uygulaması yapılmıştır.
- Bankanın Sanayi Kredileri kapsamında da, imalat, bakım-onarım yapan sanatkarlara KOBİ Sanayi ve Yüksek Teknoloji Kredileri ve ilk defa iş kuracak olan esnaf ve sanatkarlara da Girişimci Kredileri kullanılmaktadır.
- Bankaca kullanılmakta olan “Mavikart Kredisi” ile esnaf, sanatkar, küçük ve orta ölçekli sanayicilerin kredi ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmıştır.

A)3. Halen Uygulanmakta Olan Diğer Destek Unsurları

Esnaf ve sanatkarların ekonomik varlıklarının korunması ve bunlara kullanılan kredilerin maliyetlerinin azaltılması amacıyla, yasalarla bazı ayrıcalıklar tanınmıştır. Mesleki kredilerin kullanılması sırasında; bu kesime sağlanan ayrıcalıklara aşağıda yer verilmiştir.

- Gider Vergisi İstisnası :

Bankaca, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri kefaletiyle kullanılan kredilere tahakkuk ettirilen faizler, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nden istisna edilmiştir. Yine, imalat yapan sanatkarlara kullanılan ihtisas kredilerinde banka ve sigorta muameleleri vergisi istisnası getirilmiştir.

- Damga Vergisi Bağışıklığı :

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile; T.Halk Bankası'nın Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri ve Küçük Sanat Kooperatifleri ve ortakları ile münasebetlerinde tanzim olunacak borç senetleri, borç ödeme makbuzları, ipotek ve rehin senetleri Damgası Vergisi'nden muaf tutulmuştur.

- Fon Kesintisi İstisnası :

12.05.1998 tarih ve 88/12944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri kefaletiyle kullanılan krediler ile diğer ihtisas kredileri Kaynak Kullanımı Destekleme Fonundan muaf tutulmuştur.

B) Bilgilendirme, Danışma ve Proje Destek Faaliyetleri

HALKBANK Girişimci Yatırım Finansman Bilgilendirme Merkezi, ülkemizde girişimcilik ruhunun teşviki ile ülke kaynaklarının doğru ve verimli yatırımlara yönlendirilmesi, yeni yatırımların yapılması ve yeni işyerlerinin açılması, mevcut yatırımlarda üretim ve kalite standardizasyonunun yükseltilmesine yardımcı olunması amacıyla kurulmuştur.

Merkezde ve bağlı ofislerinde bir proje ve iş fikri olan gençlere, ev kadınlarına, esnaf ve sanatkarlara, KOBİ'lere ve sanayicilere yatırım kararı alma aşamasından yatırım termin planına, üretim ve ürün pazarlamaya kadar; finansal, teknik danışmanlık hizmetleri ile birlikte paket yatırım projeleri hazırlanarak verilmekte ve Bankanın kredileri hakkında bilgiler sunulmaktadır.

Yatırımcılara teknoloji, pazarlama, finansman, kapasite kullanımı, yer seçimi, makine seçimi, yurtiçi-yurtdışı makine ve hammadde fiyatları ile ilgili bilgilendirme destekleri sağlanmaktadır. Ayrıca ihtiyaç duyulan konularda girişimcilere ve işletmelere bilgilendirme seminerleri düzenlenmektedir.

Bilgilendirme merkezlerinde yeni teknik ve teknolojiye uygun makine ve ekipmanlar araştırılmakta, girişimcilere yatırım ve üretimde verimliliği sağlayıcı bilgiler aktarılmakta ayrıca, kendi imkanları ile yurt dışı fuarlara katılamayan esnaf, sanatkarlar ve KOBİ'lerin fuarlara katılımı sağlanarak rehberlik yapılmaktadır. Söz konusu fuarlarda elde edilen firma adresleri ve ürün kataloglarıyla da yatırımcılara makine seçiminde yardımcı olunmaktadır.

Merkezin ülkemizin dört bir yanında faaliyet gösteren; İzmir, Yenişehir/Ankara, Ostim/Ankara, Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa, Adıyaman, Erzurum, Malatya, Adana, Antalya, Samsun, Bursa ve İstanbul Ofisleri ile dial-up bağlantısı olup, Bankadan ve internetten alınan bilgiler esnaf ve sanatkarlar ile KOBİ'lere ve yatırımcılara en kısa sürede ulaştırılmaktadır.

Merkez, KOSGEB aracılığıyla Avrupa Birliği Esnaf, Sanatkarları ve KOBİ'leri ile işbirliği ve pazar araştırmaları yapabilen BC-Net (İşletmelerarası İşbirliği Ağı), BRE (İşletmeleri Yakınlaştırma Bürosu) ve EIC (Avrupa Birliği Merkezi) programları ile belirtilen kesimlere yardımcı olmaktadır.

Merkezde ve ofislerde endüstri, makine, elektrik-elektronik, kimya, tekstil, konfeksiyon, çevre, inşaat, metalurji, maden mühendislik hizmet kadroları ile ekonometrist, istatistikçi ve ekonomist gibi uzman kadrolarıyla hizmet verilmektedir.

Tablo 8 : Girişimci Bilgilendirme

	1997	1998	KASIM 1999
GİRİŞİMCİ BİLGİLENDİRME MERKEZİNE BAŞVURU SAYISI	8088	14984	20348

B)1. Yurtdışı Kobi Bilgi Destek Büroları

T.Halk Bankası, Avrupa Türk İşadamları Derneği (ATİAD) birlikteliğinde Kasım/1998 tarihinde Köln ve Düsseldorf'ta birer KOBİ Bilgi Destek Bürosu'nu faaliyete geçirmiştir. Bu faaliyetlerden esnaf ve sanatkarlar da yararlanabilmektedir.

B)2. Teknik Danışmanlık Faaliyetleri

Yeni bir proje olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki işgücünü vasıflı hale getirecek Meslek Eğitimi Modeli uygulamasına dönük hazırlıklar başlatılmıştır.

Türk-Alman Teknik İşbirliği kapsamında kurulan, Halkbank'ın Eskişehir, Konya, Isparta ve Kastamonu'daki Teknik Danışmanlık uygulamaları sürmektedir. Ayrıca Güneydoğu'da Alman Teknik İşbirliği Kurumu (GTZ) ile birlikte yeni bir merkezin kurulması için ön çalışmalar yapılmaktadır.

1998 yılı içinde yukarıdaki Teknik Danışmanlık Merkezlerine bağlı teknik ve idari personelden oluşan gezici ekiplerle bölgeye gidilmiş, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Mardin'deki girişimcilere mesleki temel bilgiler içeren eğitim hizmetleri sunulmuştur.

B)3. Meslek Akademisi

Türkiye'deki işletmelerde teknoloji kullanımı, kalite ve standartta mal ve hizmet üretimini sağlamak üzere teknik eğitim yapacak, batıdaki örneklerine uygun "Meslek Eğitim Akademisi" açılması için Almanya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları ile birlikte çalışmalar yapılmaktadır. Bu konuda Halkbank öncü rolü üstlenmiş, bu akademinin yapımı ve faaliyete geçirilmesi amacıyla projeye 2.5 Milyon DM'lik bir kaynak ayrılmış ve Ostim/Ankara'da 4.3 dönümlük bir arazi tahsis edilmiştir.

B)4. Leasing

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununda işlem: kiralayanın kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile bir bedel karşılığında kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşme şeklinde tanımlanmıştır. Kiralama konusu malın % 100 finansmanını sağlaması, firma öz kaynaklarının tüketilmesini engellemesi, kredi imkanlarını saklı tutması, KDV avantajları nedeniyle “Leasing”, finansal kaynak sıkıntısı çeken Esnaf-Sanatkar ve KOBİ’ler açısından büyük önem arz etmektedir. T. Halk Bankası da, Halk Leasing’e en büyük ortak olarak, hedef kitle olan esnaf, sanatkar ve sanayicilerin bu konudaki taleplerini karşılamaktadır.

B)5. Kredi Garanti Fonu

Kredi Garanti Fonu, Türkiye-Almanya Teknik İşbirliği Anlaşması çerçevesinde akdedilen KOBİ’lerin, Bankadan alacakları krediye teminat veya garanti verilmesini sağlama amacıyla Kredi Garanti Fonu İşletme-Araştırma Ticaret A.Ş. ile T.Halk Bankası arasında imzalanan protokol uyarınca oluşturulmuştur.

Burada; elinde verimli projesi bulunan ya da halen faaliyette olan firmaların, talep ettikleri kredilere karşılık yeterli teminat gösterememeleri nedeniyle, Bankadan kullanacakları kredilerin teminatının oluşturulması amaçlanmıştır. Bu fondan yararlanabilecek işletme tanımında sadece işçi sayısı dikkate alınmış olup, işyerinde en fazla 250 işçi çalıştıran işletmeler “Küçük ve Orta Ölçekli İşletme” kabul edilmiştir.

Kredi Garanti Fonu garantisi ile açılacak kredilerde azami vade 8 yıldır. Ancak 10 yıla kadar vadeli krediler için de, garanti/kefalet verilebilmektedir. Kredi Garanti Fonu tarafından verilecek garanti kefalet tutarı, kredi azami limitinin % 80’i ve 400.000 DM muadili TL’yi geçmemektedir.

T. Halk Bankası, Kredi Garanti Fonu İşletme Araştırma Ticaret A.Ş.'nin ortağıdır.

Öte yandan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca, Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatiflerinin kuruluş aşamasında Banka'dan istenilen raporun düzenlenmesi yoluyla kooperatif kuruluşlarına yardımcı olunmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra, Bankaca, teknolojik gelişmeler paralelinde ve ilgili mevzuat çerçevesinde, esnaf ve sanatkarlara kullanılan kredilerde, gerek bürokrasinin azaltılması gerekse kredi kullanımını kolaylaştırmak yönünde yenilikler yapılmaktadır.

2.1.2.4.2. AB ÜYESİ ÜLKELERDE KOBİ'LERE SAĞLANAN DESTEKLER

Avrupa Komisyonu'nun, 1995 yılında Madrid'te toplanan Avrupa Doruğu' na sunduğu, KOBİ'lere ilişkin yeni politika inisiyatifleri konusundaki raporunda yer alan teşvik edici bazı önlemler:

- KOBİ'lere istihdamın geliştirilmesine yönelik destekler,
- İdari, mali, sosyal ve diğer kısıtlamaların azaltılması yoluyla, KOBİ'lerin kuruluş ve gelişimlerinin kolaylaştırılması,
- Yönetim kalitesinin yükseltilmesi,
- AR-GE çalışmalarının desteklenmesi,
- Finansman olanaklarından yararlanmanın kolaylaştırılması,

- İç pazara daha iyi entegrasyon ve uluslararası anlaşma sağlanması konusundaki yardımlardır.

Almanya

Almanya’da KOBİ politikalarının temel amacı, girişimcilik konusundaki endişeleri yok etmek ve küçük olmaktan kaynaklanan dezavantajları dengelemek şeklinde belirlenebilir. Ölçeğe bağlı dezavantajların giderilmesi için devlet, danışmanlık hizmetleri, işbirliği, AR-GE, dış ticaret, yönetim ve eğitim kursları, sermaye temini ve finansman konularında destek vermektedir. Almanya’da devlet destekleri kapsamında uygun koşullu kredi ve vergi indiriminden en büyük payı KOBİ’ler almaktadır. Teşvikli krediler çok sayıda özel görevli bankalarla yerine getirilmektedir.

Alman küçük işletme politikası, zayıf işletmeler için bir koruma ve sübvansiyon politikası olmayıp, aksine kendine yardım etmek isteyenlere devlet tarafından uygulanan bir yapılandırma politikasıdır.

Belçika

Belçika Halk Bankası, küçük işletmelere finansman sağlayan en önemli kuruluştur. Banka ihtisas alanına giren esnaf, sanatkar ve küçük işletmeler dışındaki kesimlere kredi vermemekte, doğrudan bu kitlenin finansman ihtiyacını karşılamaya yönelik çalışmaktadır. Ayrıca, küçük girişimcilerin Halk Bankası Katkı Fonu ile Belçika Halk Bankası sermayesine katılmaları teşvik edilmiştir. Belçika’da bu kesime Halk Bankası gözetiminde kredi veren çeşitli kuruluşlar bulunmaktadır.

Danimarka

Danimarka’da Bölgesel Kalkınma Yasası ile teşvik politikasının sınırları ve içeriği belirlenmiştir. Bu kapsamda belirli bölge ve sektörler ülkenin bölgesel kalkınma hedefleri doğrultusunda desteklenmektedir. Yatırım, ihracat ve iş kurmaya yönelik destekler “Küçük Sanayi Esnaf ve Sanatkarlar Finans Kurumu” ile “Direktorate Für Engsutvigling” tarafından sağlanmaktadır.

Fransa

Teşvikler daha çok işsizlik sorununu çözmek üzere bu sorunun görece yoğun yaşandığı bölgelerde uygulanmaktadır. Dolayısıyla bu yardımdan yeni iş kuranlar ile istihdam yaratacak nitelikte yatırım yapanlar öncelikli yararlanmaktadır. Ayrıca yaratılan istihdam dikkate alınarak kişi başına yatırım primi verilmektedir.

Birçok kuruluşun bir araya gelerek kurdukları yarı kamusal bir kuruluş olan CEPME(Avrupa Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Birliği) tarafından küçük işletmelerin yatırımlarına finansman sağlamak üzere kredi verilmekte ve bu krediler devlet tarafından sübvansede edilmektedir. Ayrıca, CEPME garanti kurumu gibi de faaliyette bulunmakta idareye karşı küçük işletmelerin kefilidir.

Hollanda

Hollanda’da ülkede KOBİ’lere verilen teşvikler yatırım indirimi ve bu işletmelerin ticari bankalardan kullandıkları kredilere devlet garantisi alanında yoğunlaşmıştır.

İngiltere

İngiltere’de yerel yönetimler bölgelerindeki ekonomik gelişmeyi sağlamak için büyük yetkilerle donatılmıştır. Bu çerçevede şahıslara hibe, kredi veya kredi garantisi

verilmekte, şahsi girişimlerine ortak olunmakta, şahıslara işyerleri hizmeti ve finansal yardım sağlanmaktadır. Ayrıca, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca özel kredi kuruluşları ile ortaklaşa olarak, küçük işletmelere Garanti Sistemi uygulaması yapılmaktadır. Borç vermeyi kabul eden müessese ile işyeri sahibinin müracaat etmesi halinde Bakanlık, borcun % 2.5’u kadar bir komisyon karşılığında borcun % 70’ini garanti etmektedir.

İrlanda

En fazla 50 işçi istihdam eden işletmelere buldukları yöreye göre değişmek üzere %45-60 oranlarında kaynak kullanımı destekleme primi ödenmektedir. Ayrıca, kredi kullanmak isteyen ancak yeterli teminatı olmayan işletmelere Kredi Garanti Fonundan teminat sağlanmaktadır.

İspanya

İspanya’da KOBİ’lere finansman desteği olarak hibe şeklinde nakit yardımlar, uygun koşullu krediler, risk sermayesi uygulaması, vergi indirimi ve muafiyetler gibi yardımlar yapılırken teknik, mali ve yönetim konularında danışmanlık, arazi kolaylıkları gibi finansman dışı destekler de sağlanmaktadır. Bu destekler Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Enstitüsü (IPMI) tarafından organize edilmektedir. Bu enstitü Sanayi Bakanlığına bağlı özerk bir kuruluş olarak faaliyet göstermekte olup, üretimde, teknoloji geliştirmede, girdi satın almada vs. kolektif çalışmak isteyen firmaları bir araya getirmekte, bu çalışma sonucu bazı firmalar birleşme arzusu gösterirse en çok üç yıl süre ile ortakların paylarının % 45’ine varan oranda sermaye yardımı yapmaktadır.

İtalya

AB’deki KOBİ’lerin %23’üne sahip İtalya’da, küçük işletmeler 100’den az çalışanı bulunan firmaları temsil etmekte olup, işsizlikle mücadelede önemli bir yer tutan bu kesime teşvikler, yatırımın şekline ve miktarına, ürün türüne, sektöre tanınan

önceliğe ve bölgenin gelişmişlik düzeyine göre değişmektedir. Güney İtalya'nın gelişmişlik yönünde geri kalmış olması nedeniyle, bu bölgede faaliyet gösteren işletmelere genel destek kapsamında, sermaye yardımı, kredi-faiz sübvansiyonu, sosyal sigorta işveren katkısından yapılan indirimler ve vergi teşvikleri sağlanırken bunların yanında yine bu kesime uygun koşullu krediler, hibe yardımlar, sermayeye ortak olunması, düşük tarifeli elektrik temini uygulaması, araştırma konusunda bir araya gelmiş işletme gruplarına ve genç girişimcilere nakdi yardımlar gibi destekler de sağlanmaktadır.

Yunanistan

Yunanistan'da yardımlar, bölgesel gelişmişlik farkları göz önüne alınarak, en gelişmiş bölge kapsam dışı tutularak yapılmaktadır. Yatırım yardımı, yatırım indirimi ve faiz sübvansiyonu bu ülkede uygulanan başlıca yardım türleridir.

2.1.2.5. ESNAF, SANATKAR VE KÜÇÜK İŞLETMELER AÇISINDAN DANIŞMANLIK HİZMETLERİ

AB tarafından benimsenen pozitif uyum politikaları arasında büyüme ve istihdam arasındaki hassas dengedeki rolleri nedeniyle büyük önem taşıyan küçük ve orta ölçekli işletmelerin iç pazarın rekabet ortamına uyumlarını sağlayacak tedbirlerin getirilmesi yer almaktadır. Bu amaçla topluluk üyesi ülkelerde KOBİ'lerin finansman, vergi ve idari güçlüklerinin giderilmesi ve yönetim kalitesinin iyileştirilmesi doğrultusunda tedbirler uygulanmaktadır.

Ayrıca AT 1983 yılını Avrupa Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Yılı ilan ederek bu konuya verdiği önemi göstermiştir. Bunun dışında 1983 yılından itibaren KOBİ'lere yönelik çeşitli AT programları yürürlüğe sokulmuştur.

Haziran 1986'da Lahey' de toplanan AB Konseyi KOBİ' lerin sanayi stratejileri içindeki yerini saptamış, bu yönde yapılacak yardımları düzenlemiş ve AT'de girişimci bir zihniyeti geliştirici tedbirleri gündeme getirmiştir. Bu çerçevede esnek çalışma şartları ve işsizlerin yeniden istihdamı koşullarına eğilinirken KOBİ' ler büyüme ve yeni istihdam yaratıcı araçlar olarak gösterilmiştir.

KOBİ' lerin ekonomik ağırlığı 1970' lardan itibaren AT üretim sisteminde kendini göstermeye başlamıştır. İlerleyen yıllarda da KOBİ ler esnek yapıları ve işbirliği avantajları ile Avrupa'da da adeta ekonominin motoru durumuna gelmişlerdir.

AB Konseyi 30 Haziran 1988 ve 28 Temmuz 1989'da Roma Anlaşmasınının 235. maddesi gereği KOBİ'lere dönük programların gerçekleştirilebilmesi için gerekli hukuki düzenlemelere yol açıcı kararlar da almıştır. Bu düzenlemelerden sonra AB de 1990 yılından itibaren KOBİ' leri destekleyici önlemleri almaya devam etmiştir.

AB politikaları içinde böylesine önemli bir yer tutan KOBİ' lerin geliştirilmesi stratejileri paralelinde, küçük ve orta ölçekli işletmelerin en önemli teşvik aracı olarak bu işletmelere yönelik danışmanlık sistemlerinin iyileştirilmesi giderek önem kazanmaktadır. Etkin ve KOBİ' lere en iyi şekilde hizmet verecek danışmanlık sistemlerinin kurulması da bu çerçevede AB stratejileri içinde öncelik taşımaktadır.

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da küçük ve orta ölçekli işletmeler ve bireysel girişimlerin proje, finansman, organizasyon ve teknoloji alanlarında sağlanacak katkılarla desteklenmesi ve girişimcilik eğitimi gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

Planda ayrıca ekonomik değişme ve yeniliklere uyum sağlama yeteneği ve istihdam yaratma gücü yüksek küçük ve orta ölçekli işletmelerin, Gümrük Birliği sürecinde karşılaşılabilecekleri uyum güçlükleri de dikkate alınarak özel bir programla desteklenmesi ve geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Bilindiği üzere, esnaf sanatkar ve küçük işletmelerin sorunları irdelenip bu sorunların kaynaklarına doğru inildikçe önemli bir darboğaz olarak bilgi noksanlığı karşımıza çıkmaktadır. Bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklanan en önemli işletmecilik hataları işletmenin fizibilite aşamasında başlamakta, işletmelerin yaşam sürecinde de devam etmektedir. Bu nedenle Avrupa Birliği'ne giriş sürecindeki değişen koşullar içerisinde yetersiz bilgi ve sermaye yapısıyla en çok etkilenecek kesim esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerdir.

Dolayısıyla, danışmanlık hizmetleri, hedef kitlesini oluşturan kesim açısından taşımakta olduğu bu önem de dikkate alınarak yürütülmelidir.

AB ile uyumlu yasal değişikliklerin yapılarak işletmelerin rekabet gücünü artırarak topluluk sistemine ayak uydurabilmelerini sağlamak amacıyla, Avrupa Birliği'nce Türkiye'ye bir dizi mali ve teknik yardım taahhüdünde bulunulmuştur.

Bu amaçla mali kaynaklardan biri olan ve topluluğun Akdeniz havzasındaki ülkelerin gelişmesine yardımcı olmak amacıyla uygulamaya koyduğu MED-INVEST Programı dahilinde Türk KOBİ'lerinin ihtiyaçlarını karşılayacak olan bir KOBİ Hizmet Merkezi kurulması sağlanmıştır.

Projenin Türkiye tarafında TESK,KOSGEB ve MEKSA yer alırken AB tarafında ise Marsilya Ticaret Odası bulunmaktadır.

Projenin amacı , AB' de KOBİ' ler yararına geliştirilmiş bulunan bilgi ve deneyimin Türkiye 'ye transfer edilmesi ve ülkemizdeki işletme ve yöneticilerin bu birikimden faydalanmasını sağlayarak üretim kalitesini ve ticari kapasitesini arttırmaktır.

KOBİ Hizmet Merkezinin çalışmalarına Ekim 1995' de başlanmış olup, Mart 1996' da hizmet merkezi personelinin eğitimine başlanmıştır. İlk etapta Ankara'da kurulması planlanan KOBİ Hizmet Merkezi' nin takdimi 9 Temmuz 1996 tarihinde

yapılmıştır. Merkez ilk aşamada ağaç işleri, bakkallar ve bayiler alanında danışmanlık hizmeti vermek üzere çalışmalarına başlamıştır. Bu amaçla bakkallar ve bayiler için 1 Ekim 1996 tarihinde, ağaç işleri için de 9 Ekim 1996 tarihlerinde eğitim seminerleri düzenlenmiştir.

Bu alandaki bir diğer çalışma da, esnaf ve sanatkarların ihtiyaç ve taleplerini tespit etmek ve mesleki faaliyetleri yürütürken karşılaştıkları her türlü sorunu çözmeye yardımcı olmak amacıyla, organizasyon, reorganizasyon ve planlamalar yapmak ve eğitim programları yapmak yönünde çalışmalarda bulunmak üzere TESK ve KOSGEB arasındaki işbirliği protokolü ile İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği bünyesinde kurulan TESK-KOSGEB İstanbul Danışmanlık Merkezidir.

Ayrıca TESK ve TOBB işbirliği ile, esnaf, sanatkarlar ve KOBİ' lere yönelik bir Çevre Bilgi Eğitim ve Danışma Merkezi hayata geçirilmiştir.

Pilot çalışma olarak ilk merkez Bursa'da, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası ile Bursa Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği tarafından Alman GTZ kuruluşundan teknik işbirliği sağlanarak gerçekleştirilmiştir.

Bu merkez hedef kesimin bilgilendirme eksikliğini gidermek, görev yapılan alanlarda ilerleme eğitimi, işletmelerde çevre danışmanlığı, araştırma ve inceleme yapılması gibi görevleri üstlenmiştir.

Danışmanlık hizmetleri konusundaki bir diğer çalışma ise esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin gümrük birliğinden olumsuz yönde etkilenmemeleri için alınması gereken tedbirler ve topluluktan sağlanacak mali yardımın etkin bir şekilde kullanılmasına imkan verecek projelerin oluşturulmasıdır .

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu'nun 1990 yılında Devlet Bakanlığı, 1994 ve 1998 yıllarında ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile işbirliği içinde gerçekleştirdiği 3 Esnaf ve Sanatkarlar Şurası ve 1992-1998 yıllarında düzenlediği 6 Meslek Eğitimi Merkez Şurası ile teşkilat mensuplarının 2000' li yıllara girerken karşı karşıya olduğu sorunlar ve alınması gereken tedbirler Şura komisyonlarında çok sayıda bürokrat, teknokrat, bankacılık ve özel kesimden uzmanların da katılımıyla tespit edilmiştir. Şuralardan elde edilen sonuçlar çerçevesinde, TESK ve alt teşkilatının, gerek insan gücü gerekse teknolojik imkanlarının geliştirilmesi yönünde uluslar arası teknik yardım imkanları araştırılmak üzere proje bazında çalışmalara ağırlık verilmiş ve 8 proje KOSGEB'in uzman desteği ile oluşturulmuştur.

AB' den sağlanacak mali yardım ile gerçekleştirilmesi düşünüldükçe TESK tarafından hazırlanan bu proje paketi ile, TESK ve alt teşkilatının yeniden yapılanması, Gümrük Birliği' ne girdiğimiz ve Avrupa Birliği'ne geçiş sürecinde bulunduğumuz bu dönemde teşkilat mensuplarının olumsuz yönde etkilenmemeleri için gereken önlemlere ilişkin çalışmalarda kullanılmak üzere finansman sağlanması amaçlanmıştır. Önerilen projeler, eğitim desteği ağırlıklı insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik sosyo-ekonomik nitelikte olan,

- Esnaf ve Sanatkarlar Teşkilatına Danışmanlık Hizmetleri,
- TESK ve Alt Teşkilatı Yöneticileri ve Personeli Eğitimi,
- TESK Eğitici Usta Eğitimi,
- Kadın Girişimcilerin Desteklenmesi,

projeleri ve bölgesel ve sektörel düzeyde esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerde teknik ve teknolojik modern imkanlar içeren sistemlerin yerleştirilmesine yönelik olan,

- TESK Ankara-Çankaya İşletmeler Üstü Eğitim Merkezi,
- TESK Ayakkabıcılık Enstitüsü Kurulması,
- Gaziantep Küçük Sanayi Sitesi Ortak Kolaylık Atölyesi,
- Karayolu Yük Taşımacılığında Çalışan Ticari Araç Şoförleri ve Üretilen Hizmetlerle ilgili TŞOF-ARGEM kurulması

projeleridir.

Projeler, kendi içinde uyumlu ve birbirlerini destekleyici ve tamamlayıcı özellikler taşımakta ve 1 ile 5 yıl arasında sürelerde gerçekleştirilmeleri öngörülmektedir.

1995 yılında başlatılan bu çalışmanın genel amacı, Türkiye'nin içinde bulunduğu Gümrük Birliği sürecinde değişen koşullar karşısında yetersiz bilgi ve sermaye yapısıyla etkilenecek olan esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin gümrük birliği sürecinden kaynaklanan özgün koşullara uyumunu sağlamak ve bu kesime rekabet gücü kazandırılmasında bir model oluşturmaktır.

Bu çalışmanın özel amacı ise TESK ve alt teşkilatı bünyesinde yer alan ve yürürlükteki mevzuata göre mesleki danışmanlık hizmetleri veren birimlerin mesleki eğitimin yanı sıra esnaf ve sanatkarların ihtiyacı olan bütün konularda bilgi sağlayan ve yol gösteren genel amaçlı danışmanlık birimlerine dönüşmesinin sağlanması ve birimler tarafından esnaf sanatkar ve küçük üretici kesiminin tüm bilgi ihtiyacının karşılanmasıdır.

Girişimciliğin fidanlığı olarak kabul edilen esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelere yaşama ve büyüme imkanı sağlanması onların verimliliğinin rekabet güçlerinin pazar imkanlarının artırılması Avrupa ile entegrasyonda desteklenmesi

gerekmektedir. Bu nedenlerle Türkiye'de esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelere yönelik bir danışmanlık hizmetleri ağının oluşturulması gereklidir.

1991 yılında yaklaşmakta olan Gümrük Birliğinin getireceği koşulları da göz önüne alarak yapılan bazı düzenlemelerle TESK ve alt teşkilatına ilişkin örgütlenmede değişiklik yapılmış ve bu kapsamda tüm teşkilatta Meslek Eğitimi Danışmanlığı Birimleri ve İşyeri Denetleme ve Danışmanlık Gruplarının kurulması gündeme gelmiştir. Kanunlarla kendilerine verilen çerçevede mesleki eğitim ağırlıklı olarak görev yapan bu birimler esnaf, sanatkarlar ve küçük üreticilerin işletme, finansman, muhasebe, mevzuat, pazarlama, ihracat, ithalat vb konulardaki ihtiyaçlarını doğal olarak karşılayamamaktadır.

Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin sözü edilen konulardaki danışmanlık ihtiyaçlarını karşılayacak bir yapılanmaya mesleki örgütsel yapı içinde gidilmesi, bir başka anlatımla bu görevi yapacak organlaşmanın sağlanması amaçlanmalıdır. Buna göre daha önce kurulmuş olan Meslek Eğitimi Danışmanlığı Birimleri vb. birimler, mevcut donanımları ve personeli ile görevlerini yapmaya devam ederlerken bir taraftan da proje kapsamında eğitilerek ve yine proje kapsamında sağlanacak danışmanlar da devreye sokularak bu birimler artık mesleki eğitim için danışmanlıkla birlikte, esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin mesleki açıdan ihtiyacı olan tüm konularda onlara bilgi sağlayan ve yol gösteren genel amaçlı danışmanlık birimlerine dönüşmeleri desteklenmelidir.

Böylece uzun dönemde, mesleki ve genel amaçlı danışmanlık hizmetlerinin bir arada verildiği tek bir Danışmanlık Biriminin oluşması gerçekleştirilmiş olacaktır.

2.1.2.6. KOSGEB

KOSGEB; KOBİ'lerin teknolojik yeniliklere süratle uyumlarını sağlamak, rekabet güçlerini yükseltmek ve ekonomiye katkılarını ve etkinliklerini artırmak amacıyla kurulmuştur. 3 Enstitü (Bölgesel Kalkınma, Girişimciliği Geliştirme, Pazar

Araştırma ve İhracatı Geliştirme) & Teknoloji Geliştirme Merkezi (TEKMER) ve 26 Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi ve Geliştirme Merkezi (KÜGEM) aracılığıyla destek ve hizmet vermektedir.

Temel Hizmetler

Bilgilendirme, Elektronik Ticaret ve İşletmeler Arası İşbirliği Hizmetleri:

KOBİ'lerin, teknik, finansal ve ticari konularda ihtiyaç duydukları bilgilere hızlı bir şekilde ulaşmaları sağlanmaktadır.

Teknoloji Destek Hizmetleri:

Teknoloji yönelimli KOBİ'lerin kurulmasının ve gelişmelerinin teşvik edilmesi ve mevcut KOBİ'lerin teknoloji kullanımı ve AR-GE'nin ticarileştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Finansman Destek Hizmetleri:

Finansal kaynakların KOBİ'ler tarafından kullanımını sağlamak için yeni modeller oluşturulması ve modellerin hayata geçirilmesi doğrultusunda çalışmalar yapılmaktadır.

Girişimciliği Geliştirme Hizmetleri:

Girişimcilere yönelik destek araçlarının uygulamaya konulması ve girişimcilik kültürünün gelişmesine yönelik programlar yürütülmektedir.

Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Hizmetleri:

KOBİ'lerin uluslar arası fuarlarda ürünlerinin sergilenmesine destek verilmekte, ihracat bağlantıları yapmalarına yardımcı olunmaktadır.

Bölgesel Kalkınma Hizmetleri:

Kalkınmada öncelikli yörelerde potansiyel girişimcilere yatırım yönlendirme, ön proje ve fizibilite hazırlama, duran ve yarım kalmış yatırımlara çözüm üretme gibi konularda danışmanlık hizmeti verilmektedir. Yeni istihdam alanlarının oluşturulmasına katkı sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Laboratuvar Hizmetleri:

KÜGEM'lerdeki Laboratuvarlar aracılığı ile sanayicilere hizmet verilmektedir.

Danışmanlık Hizmetleri:

İşletmelerin hammadde seçiminden ürün pazarlamasına kadar her safhada karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik olarak danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

Kalite Geliştirme Hizmetleri:

KOBİ'lerin uluslar arası kalite ve standartlarda mal üretmelerini temin yönünde hizmetler verilmektedir.

Eğitim Hizmetleri:

KOBİ'lerin eğitim ihtiyaçlarına yönelik teknik, yönetim, mali ve mevzuat konularında eğitim programları düzenlenmektedir.

Uluslararası Gözetim Hizmetleri:

Akredite olmuş KÜGEM'ler aracılığı ile dış ticarete gözetime konu mallar ile ilgili gözetim hizmetleri verilmektedir.

2.1.2.7. TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI (TTGV)

Dünya Bankası ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan İkraz Anlaşması doğrultusunda özel ve kamu işbirliğiyle 1.6.1991 tarihinde Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı kurulmuştur. Vakfın amaçları;

- Ülkemizin bilimsel ve teknoloji altyapısını güçlendirmek,
- Türk sanayi kuruluşlarının AR-GE faaliyetlerine kaynak ayırmasını teşvik etmek ve desteklemek,
- Ülkemizin uluslararası pazarlardaki rekabet gücünü artırma potansiyeli taşıyan öncelikli bilimsel ve teknolojik araştırma ve geliştirme alanlarını tespit etmek, izlemek ve bu alanlardaki çalışmalarını teşvik etmek,
- Özel sektör ile üniversite ve kamu araştırma kuruluşları arasındaki bağları güçlendirmektir.

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu), KOSGEB ile sanayiciler ve sanayi ile ilgili çeşitli mesleki ve sivil toplum örgütleri ve kamu kuruluşlarının ortak gayretleriyle kurulan Vakfın kurucu üye sayısı T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın katılımı ile 56'ya ulaşmıştır. Vakfın yönetim kurulu 9 üyeden oluşmaktadır. Bunlardan 6 üye özel

sektörden seçimle gelmekte, diğer 3 üye ise TÜBİTAK, KOSGEB ve T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı temsilcilerden oluşmaktadır.

Vakfın bünyesinde yürütülmekte olan proje destekleme faaliyetleri;

- Teknoloji Geliştirme Projeleri :

Vakfın kuruluşuna esas teşkil eden T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı / Dünya Bankası (HM / DB) kaynaklı 43.3 Milyon USD tutarındaki fonun kullanıldığı projeler,

- Ürün Geliştirme Projeleri :

Para Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun AR-GE yardımına ilişkin 1. Haziran 1995 tarih ve 95/72 sayılı kararıyla başlatılan T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) kaynaklı projeler,

- Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin Giderilmesi Projesi :

Montreal Protokol'u Çok Taraflı Fonu Kaynaklı 20 Milyon USD tutarındaki fonun kullanıldığı projelerdir.

KOBİ'lerin Rekabet Gücünün Artırılması

Küçük ve orta boy işletmeler (KOBİ) ekonomik büyümeye olan katkıları yanında istihdam yaratmadaki önemli payları ve esnek yapıları nedeniyle yeniliklere açık olmaları gibi özellikleriyle dünyadaki bütün ülkelerin ekonomik ve sosyal yapılarında önemli rol oynamaktadır.

Sanayi sektörünün ülkemizdeki durumuna bakıldığında Tablo 9' da görüleceği üzere imalat sanayi sektöründeki toplam şirket sayısının % 99.5' i KOBİ niteliğindedir. Bu sektörde çalışan toplam personelin % 61.4'ü KOBİ'lerde istihdam edilmektedir.

Ancak Türkiye’de KOBİ’lerin sektördeki toplam payına ve istihdamdaki önemli payına karşın, yarattıkları katma değer % 27.9 gibi küçük bir oranda kalmakta, katma değerın yaklaşık % 72’ si ise % 0.5’ lik grubu oluşturan büyük işletmeler tarafından yaratılmaktadır.

Buradan da ülkemizde küçük ve orta boy işletmelerin daha etkin bir ekonomik faaliyet içinde çalışmaları gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Gerek ulusal ve gerekse uluslararası piyasalarda rekabet edebilirlikleri en önemli faktörlerden birisi, kısaca çıktılarının girdilere oranı diye tanımlayabileceğimiz “verimlilik”tir. Burada girdilerin temel elemanlarını ana hatlarıyla işgücü ve sermaye olarak tanımlayacak olursak, KOBİ’lerin verimliliklerinin ve dolayısıyla rekabet güçlerinin artırılması için, bu iki faktörün desteklenmesi gerekir.

Tablo 9 : Türkiye’de Sanayi Sektöründeki Kuruluşların Büyüklükleri, İstihdam ve Katma Değerdeki Payları

Büyüklük Sınıflaması	İşçi Sayısı	Kuruluş Sayısı	%	İstihdam Sayısı	%	Katma Değer	%
	1 - 9	188.138		508.759		55.2	
	10 - 49	6.914		160.376		63.1	
Küçük	1 - 49	195.052	98.4	669.135	46.3	118.3	12.3
Orta	50 - 199	2.245	1.1	217.429	15.1	150.2	15.6
Küçük+Orta	1 - 199	197.297	99.5	886.564	61.4	268.5	27.9
Büyük	200 - +	967	0.5	559.108	38.6	691.8	72.1
Toplam		198.264	100.0	1.445.672	100.0	960.3	100.0

Kaynak : DİE – Yıllık İmalat Sanayi İstatistikleri, 1994

KOSGEB’ in tanımlamasına göre; Küçük Sanayi:1-49, Orta Ölçekli Sanayi: 50-149, Büyük Ölçekli Sanayi 150+ İşçi çalıştıranlar.

Diğer taraftan, uluslararası rekabette artık hammadde kaynaklarının zenginliği ve ucuz işgücü gibi geleneksel faktörlerin önemi giderek azalmaktadır. İnsan faktöründe ucuz emek yerine yenilikçi ve yaratıcı işgücü ön plana çıkmakta ve rekabet gücü de, teknolojik yeniliklerin ticari ürünlere dönüştürülmesindeki hıza bağlı olmaktadır. Bu nedenle, KOBİ'lerin dünyadaki uygulamalara paralel olarak gelişen teknolojilere uyum sağlayacak rekabet gücü oluşturan üretim sistemlerinin küçük birer üniteleri olarak geliştirilmeleri, iş gücü kalitelerinin ve buna bağlı olarak yeni teknolojileri ve yüksek değerdeki ürünleri üretebilme yeteneklerinin artırılması gerekmektedir.

Bu bağlamda Türkiye'deki uygulamalara bakıldığında, ülkemizde teknoloji üretimi konusunda tüm küresel gelişmelerin de etkisiyle son yıllarda, büyük gelişmeler olduğu görülmektedir. Özel sektör ağırlıklı sanayimizde AR-GE kültürünün yerleştirilmesi ve sanayicilerimizin katılımı ile yenilikçi ürün ve üretim sistemlerinin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesi faaliyetlerini desteklemek amacıyla TTGV' nin kurulmuş olması bu gelişmelerin en önemlilerinden birisidir. TTGV' nin faaliyetleri kapsamında sanayicilere AR-GE faaliyeti için destek mekanizmaları oluşturulmuş, bu çerçevede finansal desteklerle birlikte, ülkemizde yıllardır tartışılan gerçek Sanayi-Üniversite işbirliği imkanları yaratılmıştır.

Türkiye'nin teknolojik alt yapısını güçlendirmek ve Türk sanayiinin uluslar arası pazarlardaki gücünün artmasına katkıda bulunmak üzere faaliyette bulunan TTGV, kuruluş yılı olan 1991'den bu yana desteklemeye aldığı 180 proje ile sanayicimizin teknoloji geliştirme faaliyetlerine yaklaşık 60 Milyon USD destek sağlamıştır. Buna sanayicilerimizin katkıları da ilave edildiğinde TTGV desteği ile bu güne kadar sanayide toplam 160 Milyon USD AR-GE etkinliği yaratılmıştır. TTGV bu destekleri verirken T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı kanalıyla sağlanan Dünya Bankası kredilerini ve 1995 yılından itibaren de T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı kaynaklı AR-GE Destek Fonunu kullanmaktadır.

TTGV tarafından desteklenen firmaların personel sayısına göre dağılımında, % 71 oranındaki desteğin KOBİ'lere verildiği görülmektedir. Projeleri desteklenen firmaların % 45'inin yaşları 1-10 arasındaki genç firmalar olması ve % 50'sinin sermayesinin 100 bin USD nin altında olması da TTGV desteklerinin önemli bölümünün KOBİ'lerin ve yeni girişimcilerin desteklenmesine yönelik olması bakımından önem taşımaktadır.

Bu şekilde sermaye gücü zayıf olan küçük ve orta ölçekli işletmelerde de AR-GE çalışması yapmak ve teknoloji geliştirmek bilinci yerleşmeye başlamıştır. Gerçekten de DİE tarafından yapılan inovasyon anketinin 1999 Haziran ayı sonuçlarına göre Türkiye'de sanayi kuruluşlarının % 25'inin teknolojik inovasyon faaliyetlerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca ulaşılmasında TTGV'nin gösterdiği çabaların önemli payı vardır. Diğer taraftan yenilikçi ve yaratıcı düşüncüyü teşvik amacıyla TTGV, TÜBİTAK ve TÜSİAD (Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği) tarafından oluşturulan "Teknoloji Ödülü" de , ülkemizde inovasyon kültürünün oluşturulması ve yerleştirilmesinde önemli bir araç olarak işlev görmeye başlamıştır.

TTGV'nin yürütmekte olduğu proje faaliyetlerine ilaveten Ağustos 1999 ayı içinde Dünya Bankası ve T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı arasında imzalanan kredi anlaşması ile yeni bir proje desteği daha başlatılmıştır. Endüstriyel Teknoloji Projesi (ETP) adı altında başlatılan bu proje ile TTGV, birinci Teknoloji Geliştirme Projesi ile verdiği AR-GE sermaye desteklerine devam ederken, bir taraftan da teknoparklar ile teknoloji hizmet merkezlerinin kurulmasına da öncülük ederek yaratıcı fikirlerin ekonomik değer taşıyan ürünlere dönüştürülmesi amacıyla risk sermayesi sistemine işlerlik kazandıracaktır.

HM/DB kaynağı ile başlatılan bu proje ile teknoloji geliştirme için gerekli finansman sisteminde çeşitlendirme ve proje desteklerine devam etmek amacıyla 60 Milyon USD kullanılacaktır.

Bütçe Dağılımı :**Teknoloji Geliştirme Projeleri**

- HM/DB Kaynağından	32 Milyon USD
- TTGV Kaynağından	1 “
Teknoloji Hizmet Merkezleri	5 “
Teknoparklar	5 “
Risk Sermayesi	7 “
Teknoloji Destek Hizmetleri	3 “
Teknik Yardım / Eğitim	3 “
Ulusal Akreditasyon Konseyi	2 “
2000 Yılı Problemi	3 “

Toplam 71 Milyon USD

ETP Projesi Kapsamında Yer Alan Faaliyetler :**a) Risk Sermayesi Desteği**

- Ülkemizde risk sermayesi anlayışı geliştirilmesi,
- Özel sektörde teknolojik RS’ nin yaratılması teşvik edilmesi,
- Ticari hedefi açıkça belirlenmiş kar amaçlı RS Fon şirketleri desteklenmesi,
- En fazla 4 Milyon USD’lık bir katılımla 2 adet RS Fon şirketi kurulması.

b) Teknopark Projeleri

TTGV'nin belirlediği kriterlere uyan, özel ve bağımsız teknopark projelerine, proje bütçesinin %20'si oranında , 2.5 Milyon USD 'na kadar geri ödemeli destek sağlanması,

c) Teknoloji Destek Hizmetleri

- KOBİ'lere teknolojik konularda proje bazında teknoloji yardımı sağlanması,
- Proje bütçesinin en fazla %50'si hibe olması,
- TTGV'nin bu desteği verirken sanayi kuruluşları ve sektörel kuruluşlarla işbirliği halinde çalışması,
- Destek miktarı en fazla 10 000 USD 'a kadar olması,

d) Teknoloji Hizmet Merkezleri

Endüstriyel AR-GE, test, eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek üzere bir sanayi birliği veya özel şirketlerin bir araya gelmesiyle kurulacak bir A.Ş. şeklinde faaliyet gösterecek olan Teknoloji Hizmet Merkezleri'nin kurulması için destek sağlanması,

TTGV'nin desteği:

- Projenin % 20'sine kadar en fazla 1 Milyon USD ve geri ödemeli,
- Gerektiğinde %10 hisse ile bu merkeze ortak olmak,

e) İkinci Aşama Teknoloji Geliştirme Proje Desteği,

TTGV'nin bu kapsamda vereceği destek, TTGV tarafından projeleri daha önce desteklenmiş olan firmalara yöneliktir. Bu destekten yararlanabilmek için ;

- Bir projenin sonuçlarının ,pazar şartlarına göre iyileştirilmesi, veya
- Satış sonrası sorun giderme çalışmalarını kapsamaması gerekir.

Bu desteğin miktarı, en fazla birinci aşamada bağtlanan desteğin %50'si kadar olup, en fazla bir yıl süre ile verilir.

Diğer taraftan TTGV, ülkemizde teknoloji geliştirme faaliyetlerinin etkin biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla yurtdışındaki benzer kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. TTGV teknoloji yönetimi ve geliştirilmesi amacıyla alanlarında uluslar arası düzeyde deneyim aktarımı ve bilgi alış verişini temin etmek amacıyla Avrupa Teknoloji Uygulama Kuruluşu'na (TAFTIE) 1997 yılında üye olmuştur. Avrupa ülkelerinde uzun yıllardan bu yana faaliyet gösteren ve on beş ülkenin teknoloji yönetimi ile ilgili kuruluşlarının oluşturduğu TAFTIE, verimli ve etkin bilgi akışının sağlandığı sürekli toplantılar ve şeffaflığı esas alan işbirlikleri ile çalışmalarını yürütmektedir .TTGV de, uluslar arası düzeyde gerçekleşen bu faaliyetlere aktif olarak katılmakta, buradan sağladığı bilgi ve deneyimleri kendi çalışmalarında kullanarak ülkemizde yaygın biçimde bulunan KOBİ'lere aktarmaktadır.

2.1.2.8.MESLEKİ EĞİTİM, İŞLETMELERÜSTÜ EĞİTİM, İŞLETMELERÜSTÜ EĞİTİM MERKEZLERİ

Hızla kalkınan ve sanayileşen ülkemizde eğitim, kalkınmanın en etkili ve temel amaçlarından biri olarak kabul edilmiştir. Her yıl yaklaşık bir milyon genç eğitim ordusuna katılmakta, bu ise daha fazla imkan ve kaynakları eğitime ayırmamızı gerektirmektedir.

Günümüzde mesleki eğitimde sadece okul sistemiyle kalifiye meslek elemanı yetiştirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Bunun içindir ki; mesleki eğitimde okul ve işyerinin ortaklaşa görev ve sorumluluk alacağı bir sistem hedeflenmektedir.

Çocukların çalıştırılması olgusu evrensel ve aynı zamanda ulusal bir sorundur. Çocuk emeğinin kullanımı problemi bütün dünya ülkelerinde bulunmakla birlikte, daha çok gelişmekte olan ülkelerin sorunudur. Dünyada 200 milyon çocuk çalışırken Türkiye’de bu sayı 3.430.075’dir. Bir başka deyişle ülkemizde çalışan her 100 kişiden 18’i çalışan çocuklar ve gençlerdir. Hızlı nüfus artışı, göç unsuru ve ekonomik göstergedeki düşüş çalışan çocuk sayısını artırmaktadır.

Türkiye’de 12-14 yaş grubundaki çalışan nüfusun % 96.5’i, 15-19 yaş grubundaki nüfusun da % 92.5’i küçük (1-9 işçisi bulunan) ve orta (10-24 işçisi bulunan) ölçekli işyerlerinde çalışmaktadırlar.

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu’nun Getirdiği Yenilikler:

Bu Kanunla getirilmiş olan yeniliklerden en önemlisi; merkezde Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu ile illerde İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulları kurulmasıdır. Bu kurullarda Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte, mesleki teknik eğitimle ilgili diğer bakanlıklar, Devlet Planlama Teşkilatı, Yüksek Öğretim Kurumu, meslek kuruluşları, işveren ve işçi sendikaları temsil edilmekte, mesleki eğitim ile ilgili çeşitli konularda tartışılarak karar verilmektedir. Ayrıca çıraklık, mesleki-teknik eğitim konularında Bakanlıkça ihtiyaç duyulan planlama, araştırma, geliştirme ve üretim hizmetlerini yapmak ve yaptırmak amacıyla “Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi” kurulmuştur. Bunun yanında örgün çıraklık ve yaygın eğitim yoluyla mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılmasını, yetiştirilen insan gücünün sayı ve kalite olarak artırılmasını, mesleki ve teknik eğitimin bütün olarak desteklenip geliştirilmesini, mesleki ve teknik alanda iş öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının kamu ve özel bütün işyerlerinde verimliliği artırıcı ilkeler gözetilerek yürütülmesini sağlamak

amacıyla “Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu” kurulmuştur. Çırakların bu sistem içinde, eğitimlerini teşvik edici tedbirler getirilmiştir. Çıraklara ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere işletmeler tarafından yaşlarına uygun asgari ücretin %30’undan az olmamak üzere aylık ücret ödenmektedir. Ayrıca çıraklar ve öğrenciler, iş kazalarına, meslek hastalıkları ve hastalıklara karşı Bakanlıkça sigorta ettirilmekte ve sigorta primleri Bakanlıkça karşılanmaktadır. Böylece meslek eğitimi sırasında çırak ve meslek lisesi öğrencileri sosyal güvenceye kavuşturulmuştur.

İşletmelerüstü Eğitim

Tüm gençlere geleceklerini, güvence altına alabilecekleri mesleki bir nitelik kazandırmak amacıyla ikili (dual) meslek eğitimi sistemi benimsenmiştir. Bu sistemin daha etkili ve verimli bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla da her türlü tedbir alınmaktadır.

1991 yılında 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanununda değişiklik yapan 3741 sayılı Kanunun Ek 18. maddesine dayanılarak “Esnaf ve Sanatkarların Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Destekleme Fonu” kurulmuş ve Fon Yönetim Kurulu oluşturulmuştur. Fon Yönetmeliğinin 8. maddesi gereğince TESK ve alt teşkilatı (oda, birlik, federasyon) tarafından, özellikle alt yapısı yeterli olmayan işyerlerinin yeterli düzeyde veremedikleri pratik meslek eğitiminin eksikliklerini tamamlamak ve çeşitli mesleki eğitim faaliyetlerini yerine getirmek amacıyla, “İşletmelerüstü Eğitim Merkezleri” kurulması yasal esaslara bağlanmıştır. İşletmelerüstü eğitim merkezleri Devlet Bütçesinden de desteklenmektedir. Bu amaçla 1996 yılında 500 Milyar TL, 1997 yılında 1 Trilyon TL, 1998 yılında 1 Trilyon 300 Milyar TL, ve 1999 yılında da 2 Trilyon TL ödenek ayrılmıştır.

TESK, esnaf,sanatkarlar ve küçük işletmeler kesiminde mesleki eğitim gören çırak öğrencilerin, pratik eğitiminin sorumluluğunu üstlenmiştir. 507 sayılı Kanunda belirtilen meslek eğitimine dair görevleri yerine getirmek ve özellikle işletmelerüstü eğitim merkezlerini kurmak ve çalıştırmak amacıyla, odalar, birlikler, federasyonlar ve TESK yıllık gayrisafi gelirlerinin % 20'sini ayırmaktadır.

İkili meslek eğitimi sisteminin temeli, eğitimin hizmet ve üretim ortamında gerçekleştirilmesidir. Bunun için eğitimin pratik bölümünün sorumluluğu tamamen iş yerine bırakılmaktadır. Ancak eğitim yapılan işyerlerinin büyüklüğü, üretim alanı, işyeri ortamı ve işyeri donanımı farklı olmakta, bu da aynı mesleği öğrenmek isteyen kimselerin, farklı yetişmelerine yol açmaktadır. Özellikle küçük işletmelerde bu durum daha çok hissedilmektedir. Aynı mesleği öğrenmek isteyenler arasında asgari bir standarda ulaşmak ve eğitim görenlerin işyerlerinde edinemedikleri bilgi ve becerileri kazanmalarını sağlayacak merkezlere, İşletmelerüstü Eğitim Merkezleri veya diğer bir ifadeyle Mesleki Eğitim ve Teknoloji Merkezleri (METEM) denilmektedir.

İşletmelerüstü Eğitim Merkezleri'nde, çırak öğrencilerin işyerlerinde gördükleri pratik meslek eğitiminin eksik kalan kısmı tamamlanır, meslek geliştirme eğitimi ve hizmet içi eğitim gibi faaliyetler gerçekleştirilir.

İşletmelerüstü Eğitim Merkezleri, ikili meslek eğitimi sisteminin başarısını sağlayan ve çıraklık eğitiminin kalitesini yükselten merkezler olup ve gelişmiş teknoloji ürünü alet ve makinelerle donatılmaktadır.

Söz konusu METEM'lerde, değişik meslek dallarında verilen işletmelerüstü eğitimden başka, halihazırda usta durumuna gelmiş kişilere ve işyeri sahiplerine de meslek geliştirme kursları verilmektedir. Mümkün olduğu ölçüde tüm gençlere, geleceklerini güvence altına alabilecekleri mesleksel bir nitelik kazandırmak için, meslek eğitimi sisteminin, ihtiyaç doğrultusunda sürekli değişmesi ve yenilenmesi, yüzyılımızın tartışılmaz gereğidir.

İşletmeye dayalı meslek eğitiminin işletme içinde birleştirici gücü, çalışanın, işletmede kendisine verilen görevle ve işletmenin amaçlarıyla özdeşleşmesini ve bütünleşmesini kolaylaştırmaktadır. Bu biçimde eğitim türü, işletmeye uzun vadeli kalite güvencesi ve dolaylı olarak rekabet yeteneği kazandırmaktadır.

İşletmelerüstü eğitim merkezlerinin ortak amaçları şunlardır;

- 3741 sayılı Kanunla, esnaf ve sanatkarlara ve onların meslek kuruluşlarına verilen mesleki eğitim faaliyetlerine rehberlik edilmesi ve desteklenmesi,
- 3308 sayılı Kanun çerçevesinde yürütülen çıraklık eğitiminin işletmelerde yapılan pratik bölümünün desteklenmesi,
- Çırak ve kalfaların pratik eğitimlerinin sistemli bir şekilde yürütülmesi ve yaygınlaştırılması,
- Teorik ve pratik eğitimin birbirini tamamlayacak şekilde planlanması ve yaygınlaştırılarak çıraklık eğitiminde verimliliğin artırılması,
- Teknolojik gelişmelerin esnaf ve sanatkar kesimine ulaştırılması,
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın araştırma-geliştirme kurumları için, bir deneme ve geliştirme merkezi olarak hizmet verilmesi,
- 3308 sayılı Kanun ile geliştirilmiş bulunan çıraklık ve mesleki eğitim sisteminin geliştirilmesi,

İşletmelerüstü Eğitim Merkezlerinin ortak eğitim alanları şunlardır;

- Yeni mesleklerde işletmelerüstü eğitim,

- Eğitici usta eğitimi,
- Esnaf ve sanatkara meslek geliştirme eğitimi,
- Çıraklık eğitimi danışmanlığı,
- Çıraklık eğitiminde kullanılacak pratik eğitim programları ve öğretim materyalleri geliştirilmesi,
- Çıraklık eğitim merkezleri ve esnaf ve sanatkarlar teşkilatında görevli personele hizmet içi eğitim,
- Yeni teknolojilerin esnaf ve sanatkarlar kesimine tanıtım ve ulaştırılmasına yönelik yayınlar,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında toplantı, konferans ve paneller düzenlenmesi.

Tablo 10 : TESK ve Alt Teşkilatı Tarafından Hizmete Açılan, İnşaatı Devam Eden ve 1999 Yılı Programına Alınan İşletmelerüstü Eğitim Merkezleri :

HİZMETE AÇILANLAR (9 MERKEZ)

ANKARA – OSTİM	KONYA
ÇANKAYA	İÇEL
MARMARİS	ADANA
BAYBURT	MANİSA
İSTANBUL	

İNŞAATI DEVAM EDENLER (13 MERKEZ)

İZMİR,	MANİSA
MARMARİS – İÇMELER	KÜTAHYA

ORDU
KARAMAN
BURSA
AFYON
TRABZON – MAÇKA
KIRKLARELİ
BİNGÖL
ISPARTA
KASTAMONU

1999 PROGRAMINA ALINANLAR (11 MERKEZ)

DENİZLİ
ZONGULDAK
ÇANAKKALE
VAN
KARABÜK
ADİYAMAN
KIRŞEHİR
AKSARAY
ÇORUM
MUŞ
ŞANLIURFA

ARSA ALIMI AŞAMASINDA BULUNANLAR (17 MERKEZ)

BALIKESİR
BURDUR
ARDAHAN
NİĞDE
İĞDIR
SAKARYA
KOCAELİ
SİİRT
BİTLİS
BATMAN
ANKARA (Kuaförlük)
EDİRNE
UŞAK
İÇEL (Bir ilçe merkezi)
KAYSERİ
MARDİN
TOKAT

1999 PROGRAMINA HAZIRLIK AŞAMASINDA OLANLAR
(12 MERKEZ)

AMASYA
BOLU
YOZGAT
SAKARYA
ERZİNCAN
ERZURUM
YALOVA
BİLECİK
ANTALYA
DİYARBAKIR
SİNOP
T.LOKANTACILAR FED./ANK.

Tablo 11 :TESK İşletmelerüstü Eğitim Merkezlerinde Yıllara / Eğitim Konularına Göre Öğrenci Sayıları

İÜEM	EĞİTİMİ VERİLEN MESLEK DALI	1992	1993	1994	1995	1996	1997
		-93	-94	-95	-96	-97	-98
	Tesviyecilik						128
ADANA	Elektrikçilik						94
	Kaynakçılık						30
	Oto-Motor Bakım Onarım						164
ANKARA	Tesviyecilik	99	79	55	39	15	21
OSTİM	Elektrikçilik			29	63		7
METEM	PERSA	24	43	61	67	55	57
	Tornacılık						10
ANKARA	Ön Büro					10	31
ÇANKAYA	Servis					11	22
	Mutfak					12	20
	Elektrik					15	40
İÇEL	Kaynakçılık					15	40
	Konfeksiyon					33	
	Elektrik		24	45	116	119	166
KONYA	Tesisatçılığı						
	Turizm-Otelcilik (Mutfak, servis, Ön büro)				43	78	113
MARMARİS	Turizm-Otelcilik (Mutfak,servis, Ön büro)					317	411

İstanbul, Manisa, Bayburt İşletmelerüstü Eğitim Merkezleri henüz işletmelerüstü eğitime açılmamış olup, kısa süreli kurslar düzenlenmektedir. Bu merkezlerde işletmelerüstü eğitime 1999-2000 öğretim yılında geçilebilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

HİZMETE AÇILAN İŞLETMELERÜSTÜ EĞİTİM MERKEZLERİ

ANKARA OSTİM MESLEKİ EĞİTİM VE TEKNOLOJİ MERKEZİ-METEM

Merkez, 27.7.1990 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı (MEKSA) ve OSTİM Yönetimi arasında düzenlenen bir Protokol ile kurulmuş, 21 Mayıs 1992 tarihinde hizmete açılmıştır. OSTİM METEM halen Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nden 2, TESK' ten 2, MEKSA Vakfı'ndan 2 ve OSTİM Yönetimi'nden 1 temsilciden oluşan bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir.

Merkez, OSTİM Yönetimi tarafından tahsis edilen 20.000 m²'lik bir alanda toplam 14.000 m² inşaat alanı üzerine kurulmuştur.

Merkezde idari bina, 140 yataklı pansiyon, 200 kişilik yemekhane, 800 kişilik toplantı salonu, 9 adet küçük, 6 adet büyük atölye ve 12 derslik bulunmaktadır. Eğitim kapasitesi 2000 öğrenci/yıldır.

Tesisler MEB, TESK, MEKSA Vakfı tarafından yapılan müşterek ödeme ile gerçekleştirilmiştir. MEB tarafından Yaygın Mesleki Eğitim Projesi kapsamında son teknoloji ürünü makineler tesise tahsis edilmiştir. MEKSA Vakfı ise dış kaynaklı yardımlar kanalıyla Teknoloji Eğitimi Bölümünü oluşturmuştur.

Merkezde yapılan eğitim faaliyetleri;

- Çıraklara işletmelerüstü pratik eğitim,
- Yeni mesleklerde örnek işletmelerüstü pratik eğitim,
- Eğitici usta eğitimi,
- Esnaf ve sanatkarlara mesleğini geliştirme eğitimi,
- Çıraklık eğitimi danışmanlığı,
- Çıraklık eğitiminde kullanılacak pratik eğitim programları ve öğretim materyalleri geliştirilmesi,
- Çıraklık eğitim merkezleri ile esnaf ve sanatkarlar teşkilatlarında görevli personele hizmet içi eğitim,
- Yeni teknolojilerin esnaf ve sanatkarlar kesimine tanıtım ve ulaştırılmasına yönelik yayınlar,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında toplantı, konferans ve paneller düzenlenmesi konularında hizmet verilmektedir.

OSTİM METEM’de verilen kısa süreli kurslar;

- CNC kursu,
- Tesviyecilik kursu,
- Bilgisayar kursu,

- Mobilyacılık ve dekorasyon kursu,
- Auto CAD Release 14 (bilgisayarlı teknik resim) kursu,
- MEB hizmet içi eğitim faaliyetleri,
- Satış elemanlığı kursu,
- Teknik resim okuma kursu,
- Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilere meslek eğitimi kurslarıdır.

OSTİM METEM’de 1999 yılında 350 çırak işletmelerüstü pratik eğitim, 350 usta ve kalfa meslek geliştirme eğitimi görmüştür. Ayrıca yılda ortalama 3340 kursiyere de meslek eğitimi verilmektedir. OSTİM METEM’de hizmete açıldığı tarihten bu yana, toplam 23.400 kişiye eğitim verilmiştir.

KONYA METEM

17 Ekim 1993 tarihinde, Konya Valiliği tarafından Konya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğine (KONYA ESOB) tahsis edilen arazinin üzerinde hizmete giren “Konya Mesleki Eğitim ve Teknoloji Merkezi” Berlin Türk-Alman Ekonomik İşbirliği Kurumu (BGZ), Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ve Konya Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği’nin işbirliği ile kurulmuştur. Gerçekleştirilen bu işbirliği, merkezin işletilmesinde de devam etmektedir. Ayrıca uygulanmakta olan ilk projeye ilk beş yıl boyunca, Alman Federal Cumhuriyeti Geliştirme Yardımı Fonundan destek sağlanmıştır. Merkez, eğitimine elektrik tesisatçılığı projesiyle başlamıştır.

Arsa ve bina Konya Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından kaba inşaat halinde Konya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğine 49 yıllığına kiralanmış bulunmaktadır.

Tesiste,

- 2 adet tam donanımlı Elektrik Tesisatçılığı atölyesi,
- 1 adet iki atölye genişliğinde kullanıma hazır boş atölye,
- Turizm otelcilik eğitiminde kullanılan tam donanımlı ön büro ve servis bar atölyeleri
- 2 adet teori eğitimi sınıfı,
- Tam donanımlı bilgisayar atölyesi,
- Eğitim amaçlı TESK tarafından donanımı sağlanmış, 10 odalı misafirhane,
- 8 odadan oluşan idari bölüm,
- Kütüphane,
- Misafirhane,
- Yemekhane ve benzeri sosyal hizmet birimleri mevcuttur.

Binanın eğitim merkezi haline dönüştürülmesi esnasında tüm harcamalar TESK tarafından karşılanmıştır. Merkezin donanımı ise TESK, MEKSA Vakfı ve Konya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği tarafından sağlanmıştır. Eğitim verilebilecek öğrenci sayısı Turizm otelcilik bölümünde kapasite 150 öğrenci/yıl, Elektrik Tesisatçılığı bölümünde ise 200 öğrenci/yıldır.

Eğitim alanları;

- Turizm ve otelcilik alanlarında pratik işletmelerüstü eğitim,
- Yeni mesleklerde örnek işletmelerüstü eğitim,
- Eğitici usta eğitimi,
- Esnaf ve sanatkarlara mesleğini geliştirme eğitimi,
- Çıraklara meslek seçiminde danışmanlık ve rehberlik,
- Pilot proje çalışmaları,
- Teknoloji transferi çalışmaları,
- Kurucu kuruluşların eğitim çalışmaları,
- Çıraklık eğitim merkezleri ve esnaf-sanatkar teşkilatında görevli personele yeni teknolojileri tanıtmak için hizmet içi eğitim ve yayın yapmak,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında konferans ve paneller düzenlenmesidir.

Halen Konya METEM’de elektrik tesisatçılığı meslek dalında kısa süreli kurslar düzenlenmekte, elektrik tesisatçılığı dalında 169 çırak öğrenci, turizm ve otelcilik eğitimi dalında 113 çırak öğrenci işletmeler üstü eğitim görmektedir. Ayrıca Birlik ve Odaların personeline sürekli bilgisayar kursları düzenlenmektedir.

Merkezde Verilen Eğitim;

- Turizm ve Otelcilik Eğitimi,
- Elektrik Tesisatçılığı Eğitimi,

Merkezde Verilen Kurslar;

- Bilgisayar Operatörlüğü Kursu Dos Kullanımı,
- El Sanatları Boyama Kursu ,
- Otomatik Kumanda Kursu,
- Bilgisayar Operatörlüğü Kursu,

Öğrenci Sayıları

Elektrik Tesisatçılığı Bölümü

		1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1993-94	24	-	-	-	-
1994-95	21	24	-	-	-
1995-96	37	36	43	-	-
1996-97	45	17	32	25	25
1997-98	25	61	50	30	30
1998-99	28	68	53	30	30

Turizm Otelcilik Bölümü

		1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf
1995-96	43	-	-	-
1996-97	40	38	-	-
1997-98	43	36	34	34
1998-99	51	36	26	26

MARMARİS METEM

Eğitim merkezi 01.11.1996 tarihinde tamamlanarak eğitime başlanmıştır. Merkezin resmi açılışı 29 Mart 1997 tarihinde yapılmıştır.

Merkez, Orman Bakanlığından 49 yıllığına temin edilen 10.000 m2 arsa üzerinde eğitim merkezi ve uygulama oteli olarak yapılmaktadır. Toplam kapalı inşaat alanı 14.400 m2'dir.

Merkezde bulunan 800 m2'lik eğitim bloğunda; 200 m2'lik eğitim mutfağı ve ortalama 40 m2 büyüklüğünde 8 adet sınıf bulunmaktadır.

160 yatak kapasiteli eğitim ve uygulama otelinde yılda 500 öğrenciye eğitim verilmesi planlanmaktadır.

Merkezin "Eğitim Bloku"nun donanımı TESK ve MEKSA tarafından karşılanmıştır. Merkezin inşaatının finansmanı TESK ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

Merkezin eğitim ve cari giderleri ise Alman teknik yardım projeleri kapsamında BMA ve GTZ kuruluşları tarafından karşılanmaktadır.

Merkezde verilen eğitim;

- Turizm ve otelcilik alanlarında pratik işletmelerüstü eğitim,
- Çıraklara meslek seçiminde danışmanlık ve rehberlik,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında toplantı, konferans ve paneller düzenlenmesi,

- Eğitici usta eğitimi,
- Merkezde verilen kurslar, toplantı ve paneller,
- Kat hizmetleri elemanı kursu,
- Seyahat acentası elemanı kursu,
- Marmaris'teki turizmcilerle yapılan toplantılar

Öğrenci sayısı

1996-1997 317 öğrenci

1997-1998 411 öğrenci

1998-1999 385 öğrenci

ANKARA ÇANKAYA METEM

Çankaya METEM, 17 Kasım 1996 tarihinde hizmete açılmıştır. Merkez, Çankaya Belediyesinden 49 yıllığına temin edilen 2000 m2 arsa üzerine kurulmuştur.

Merkezin “Eğitim Bloku”; 3 dersane, 1 adet 200 m2’lik eğitim mutfağı, 2 adet laboratuvar ve 150 kişilik yemekhaneden oluşmaktadır. 44 yatak kapasiteli “Eğitim Otelinde” ise 200 kişilik lokanta, 420 kişilik toplantı salonu bulunmaktadır. Merkez yılda 120 kişi/ eğitim kapasitelidir.

Merkezin tüm donanımı TESK tarafından, inşaat finansmanı ve TESK ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmıştır.

Merkezde yapılan eğitim çalışmaları :

- Turizm ve otelcilik alanlarında pratik işletmelerüstü eğitim,
- Eğitici usta eğitimi,
- Esnaf ve sanatkara mesleğini geliştirme eğitimi,
- Çıraklara meslek seçiminde danışmanlık ve rehberlik,
- Pilot proje çalışmaları,
- Kurucu kuruluşların eğitim çalışmaları,
- ÇEM (Çıraklık Eğitim Merkezi) ve esnaf ve sanatkarlar teşkilatlarında görevli personele yeni teknolojileri tanıtmak için hizmet içi eğitim ve yayın yapmak,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında konferans ve paneller düzenlenmesi,

Çankaya METEM’de 1998-1999 öğretim yılında ön büro, servis ve mutfak branşlarında toplam 120 öğrenci eğitim görmüştür.

İÇEL METEM

15/07/1996 tarihinde mülkiyeti Mersin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı’na ait olan ve İçel Valiliğince İçel Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğine İşletmelerüstü Eğitim Merkezi olarak tahsis edilen binada, 4/12/1997 tarihinde eğitime başlanmıştır. Merkezin resmi açılışı ise 3/05/1997 tarihinde yapılmıştır.

Tahsis edilen bina, İçel Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ve MEKSA Vakfı tarafından ortaklaşa, kaynakçılık, elektrik, tesisat ve konfeksiyon bölümleri ile donatılmıştır. Ayrıca İçel Valiliği tarafından bilgisayar sınıfı kurulmuş ve konfeksiyon bölümü yeni dikiş makineleri ile takviye edilmiştir.

Binanın eğitim merkezine dönüştürülebilmesi için gerekli tadilatın finansmanı TESK ve İçel ESOB tarafından karşılanmıştır. Merkezin eğitim finansmanı halen İçel Birlik tarafından karşılanmaktadır.

Merkezde yapılan eğitim çalışmaları:

- Eğitici usta eğitimi,
- Esnaf ve sanatkarlara mesleğini geliştirme eğitimi,
- Çıraklara meslek seçiminde danışmanlık ve rehberli,
- Pilot proje çalışmaları,
- Kurucu kuruluşların eğitim çalışmaları,
- ÇEM ve esnaf ve sanatkarlar teşkilatlarında görevli personele yeni teknolojileri tanıtmak için hizmet içi eğitim ve yayın yapmak,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında konferans ve paneller düzenlenmesi,

İçel METEM’de 1999 yılında, konfeksiyon meslek dalında kısa süreli kurslar düzenlenmiş olup, kaynakçılık meslek dalında 16, elektrik tesisatçılığı meslek dalında 15 çırak öğrenci işletmelerüstü eğitim görmüştür.

BAYBURT METEM

Merkezin resmi açılışı yapılmamakla birlikte inşaatı tamamlanmış ve 1997-98 Öğretim yılında eğitime başlanmıştır.

- Bayburt şehir merkezinde belediyeden temin edilen 1057 m2 arsa üzerinde yapılan merkezin toplam inşaat alanı 4962 m2'dir.
- Merkez çok amaçlı olarak inşa edilmiştir. Yılda 300 öğrencinin eğitim göreceği merkezde 4 atölye, 5 derslik bulunmaktadır. Binada ayrıca Bayburt ESOB merkezi, toplantı salonları, iş merkezi, misafirhane ve sosyal tesisler de bulunmaktadır.
- Eğitim bloğunun donanımı TESK ve MEKSA Vakfı, Merkezin inşaat finansmanı TESK ve genel bütçeden ayrılan ödenekten, Eğitim Bloğunun giderleri ise TESK ve Bayburt ESOB tarafından karşılanmıştır.

Merkezde yapılan eğitim çalışmaları ve diğer faaliyetler;

- Çıraklık eğitimi ve işletmelerüstü eğitim,
- Eğitici usta eğitimi,
- Çıraklara meslek seçiminde danışmanlık ve rehberlik,
- ÇEM ve esnaf ve sanatkarlar teşkilatında görevli personele yeni teknolojileri tanıtmak için hizmet içi eğitim ve yayınlar,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında konferans ve paneller düzenlenmesi.
- Merkezde halen 60 çırak öğrenci eğitim görmektedir.

ADANA METEM

Merkezin resmi açılışı yapılmamakla birlikte inşaatı tamamlanmış ve 1997-98 Öğretim Yılında eğitime başlanmıştır.

- Adana Küçük Sanayi Sitesinin tahsis ettiği 1237 m2 arsa üzerinde toplam kapalı inşaat alanı 3350 m2'dir.
- Merkezde 2 büyük, 4 küçük atölye, 2 derslik, 2 laboratuvar, 200 kişilik yemekhane ve sosyal tesisler bulunmaktadır.
- Merkezin inşaat finansmanı TESK ve genel bütçeden ayrılan ödenekten, eğitim giderleri ise Adana ESOB ve MEKSA Vakfı tarafından karşılanmıştır.

Merkezde yapılan eğitim çalışmaları ve diğer faaliyetler:

- Çıraklık eğitimi ve işletmeler üstü eğitim,
- Eğitici usta eğitimi,
- Çıraklara meslek seçiminde danışmanlık ve rehberlik,
- ÇEM ve esnaf ve sanatkarlar teşkilatında görevli personele yeni teknolojileri tanıtmak için hizmet içi eğitim ve yayın yapmak,
- Mesleki ve teknik eğitim alanında konferans ve paneller düzenlenmesi,
- İstihdam garantili kısa süreli kurslar açılması,

- Sanayicilere mobil hizmet götürülmesi.

Merkezde 1999 yılında oto-motor bölümünde 183, torna-tesviye bölümünde 137, elektrik tesisatçılığı bölümünde 69 i, kaynakçılık bölümünde ise 51 olmak üzere toplam 440 çırak öğrenci işletmeler üstü eğitim görmüştür.

MANİSA METEM

Belediye ve Hazine'den temin edilmiş 12.000 m2 arsa üzerindeki merkezin toplam kapalı inşaat alanı 12.500 m2'dir. Merkezde içinde 3 büyük, 1 küçük atölye, 3 derslik ve 3 laboratuvarın bulunduğu ve yılda 500 çırak öğrenci kapasiteli bir eğitim merkezi, idari bölümler, 200 kişilik öğrenci yatakhane, 200 kişilik toplantı salonu, 420 kişilik oditoryum, sergi alanları, 100 yatak kapasiteli uygulama oteli, Manisa ESOB Merkezi ve sosyal tesisler bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Manisa Birlik ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmıştır.

İSTANBUL METEM

İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinin bünyesinde faaliyet gösteren İstanbul METEM 01.10.1998 tarihinde hizmete açılmıştır. Merkezde yılda 60 öğrencinin eğitim göreceği 4 adet sınıf bulunmaktadır. Merkezin eğitim ve cari giderleri MEKSA Vakfı ve İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği tarafından karşılanmaktadır. Merkezde değişik branşlarda kısa ve uzun süreli kurslar, seminerler ve hizmet içi eğitim verilmektedir.

İNŞAATI DEVAM EDEN METEM'LER

AFYON METEM

Afyon Küçük Sanayi Sitesinde okul yeri olarak ayrılmış olan arsanın Afyon ESOB'a tahsisi suretiyle temin edilmiş 2200 m2 arsa üzerinde yapılan merkez, toplam

9500 m2 kapalı alana sahiptir. Merkezde, atölye ve dersliklerin bulunduğu bir eğitim bloku, toplantı salonu, uygulama oteli, sağlık merkezi, idari bölümler, öğrenci yatakhane ve sosyal tesisler bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Afyon ESOB ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

ORDU METEM

Ordu şehir merkezinde bulunan 1226 m2 arsa üzerinde yapılan merkez toplam 3044 m2 kapalı alana sahiptir. Merkezde, içinde atölye ve dersliklerin bulunduğu eğitim bloku, oditoryum, idari bölümler, Ordu Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Merkezi ve alışveriş birimleri bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Ordu ESOB ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

KÜTAHYA METEM

Belediyeden temin edilen 15.000 m2'lik arsa üzerinde yapılan çok amaçlı merkez, toplam 11.000 m2 kapalı alana sahiptir. Merkezde, içinde atölye ve dersliklerin bulunduğu ve yılda 500 çırak öğrencinin eğitileceği bir eğitim bloku, oditoryum, 100 yataklı uygulama oteli, sağlık merkezi, idari bölümler, Kütahya ESOB Merkezi, halı saha, öğrenci yatakhane ve diğer sosyal tesisler bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Kütahya ESOB ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

KIRKLARELİ METEM

Belediyeden temin edilmiş 3314 m2 arsa üzerinde yapılan merkez toplam 6795 m2 kapalı alana sahiptir. Merkezde içinde atölye, derslik, laboratuvar, sağlık ocağı, öğretmen lojmanları ve 120 öğrenci kapasiteli öğrenci yatahane bulunmakta ve yılda 250 çırak öğrenciye eğitim verecek bir eğitim bloğu, oditoryum, idari bölümler,

çok amaçlı salon ve sosyal tesisler bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Kırklareli ESOB ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

KASTAMONU METEM

Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nden 49 yıllığına temin edilen 9000 m2 arsa üzerinde toplam 14.560 m2 inşaat alanına sahip olan merkez, 3 bölüm olarak inşa edilmektedir. Merkez çok amaçlı olarak planlanmıştır. Merkezin eğitim bölümünde 10 atölye, 9 derslik, 60 kişilik öğrenci yatakhane, kafeterya, öğretmenler odası bulunmaktadır. Otel bölümünde 135 yatak kapasiteli uygulama oteli, eğitim mutfağı, 250 kişilik yemekhane bulunmaktadır. Birlik bölümünde Kastamonu ESOB Merkezi, alışveriş merkezi, 700 kişilik çok amaçlı toplantı salonu bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Kastamonu ESOB ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

TRABZON-MAÇKA METEM

Maçka Belediyesinden temin edilen 5886 m2 arsa üzerinde toplam 30.739 m2 inşaat alanına sahip olan merkez 2 bölüm olarak inşa edilmektedir. 9 kat olarak yapılacak olan eğitim bölümünde; 46 derslik, 1 kütüphane, 1 dil laboratuvarı, 1 bilgisayar dersliği, 360 öğrenci kapasiteli öğrenci yurdu, 1 öğrenci yemekhanesi, 1 lokanta, 1 eğitim mutfağı, 1 büyük ve 1 küçük toplantı salonu ile 1 spor salonu bulunmaktadır. 9 kattan oluşan otel bölümünde ise; 150 oda ve 300 yatak kapasiteli uygulama oteli, 2 lokanta, çeşitli büyüklüklerde toplantı salonları, kapalı yüzme havuzu bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

BURSA METEM

Küçük sanayi sitesinden temin edilen 2175 m2 arazi üzerinde yapılan merkezin toplam inşaat alanı 6000 m2'dir. Merkezde 3 atölye, 6 derslik, 400 kişilik yemekhane, 300 kişilik oditoryum, 100 kişilik toplantı salonu ve idari bölümler bulunmaktadır.

Ayrıca 1500 m²'lik bölümde Halk Bankası yönetim merkezi inşaatı yapılmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Bursa ESOB ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

BİNGÖL METEM

Mülkiyeti Orman Bakanlığına ait olan Bingöl il merkezindeki 10.000 m² arsa Bingöl Valiliğinin onayı ile TESK'e tahsis edilmiştir. Merkezde 3 büyük atölye, 3 büyük sınıf, 3 küçük sınıf, 120 kişilik öğrenci yurdu, 50 ve 150'şer kişilik iki ayrı toplantı salonu, öğretmen odaları ve idari bölümler bulunmaktadır.

KARAMAN METEM

Yönetim, eğitim merkezi ve uygulama oteli olmak üzere 3 bölümden oluşan Karaman METEM'in 15.957 m²'lik arsası Karaman Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis Teşekkülü tarafından tahsis edilmiştir. Eğitim Bloğunda 1 uygulama mutfağı, 9 atölye, 10 derslik, 128 kişilik öğrenci yurdu ve 4 etüt salonu bulunmaktadır. 250 yatak kapasiteli uygulama otelinde toplantı salonu, yemekhane, lokanta ve spor tesisleri bulunmaktadır. Yönetim Bloğunda ise 4 laboratuvar, idari birimler, toplantı salonu ve oditoryum bulunmaktadır. Merkezin inşaat finansmanı TESK, Karaman ESOB ve genel bütçeden ayrılan ödenekten karşılanmaktadır.

Bu Merkezler dışında Denizli, Çorum ve Zonguldak METEM'lerinin arsaları temin edilmiş, projeleri hazırlanmış ve ihale aşamasına gelinmiştir. Bunların dışında programa alınan 29 merkez için ise arsa alımı çalışmalarını sürdürmektedir.

2.1.2.9 ESNAF, SANATKARLAR VE KÜÇÜK İŞLETMELERİN REKABET EDEBİLİRLİKLERİ

Ülkemizde esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin sorunları incelendiğinde öncelikle Sosyal,Ekonomik,Siyasal,Yasal,Rekabet unsuru,Teknolojik Gelişim,Bölgesel farklılıklar,vb. kendi kontrolleri dışında oluşan şartlardan fazlasıyla etkilendikleri görülmektedir.

Ayrıca bu kesimin mesleki faaliyetlerinde en çok desteğe ihtiyaç duyduğu konuların başında; Finansman, Pazarlama, Eğitim, Teknoloji, Bilgi, Planlama, Mevzuat, Vergi, Sosyal güvenlik,İşyeri temini,Uluslararası İlişkiler,İhracat, Danışmanlık hizmetleri, Bürokrasi konularının geldiği görülmektedir.

Bu sorunların çözümlenmesi ile esnaf, sanatkar ve küçük işletmelerin rekabet güçleri artacaktır.

Küçük işletmeler, oturmuş bir yönetim mekanizmaları da bulunmadığından bu konularda güçlük çekmekte ve modern işletmecilik anlayışından uzak bir biçimde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Diğer taraftan maliyetin yanı sıra rekabeti etkileyen ambalaj, satış sonrası hizmetler, malın kalitesi ve fiyat faktörleriyle birlikte, bunları tamamlayıcı bir unsur olan satış artırıcı faaliyetlerin de tam olarak yerine getirilememesi esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin pazardaki konumlarını etkileyici bir rol oynamaktadır. Yurtiçi pazarlardaki pazarlama faaliyetlerinde bu gibi sorunlarla karşılaşan küçük işletmeler bunların bir uzantısı olarak sonuçta ihracat faaliyetlerinde de istenilen düzeyde başarılı olamamaktadırlar.

Bu nedenle; esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin karşılaştıkları sorunların çözülmesi, onlara işletme planlaması, teknolojik kaynaklara erişim ve bunların

işletimi, özellikle bilgi teknolojisi ile uluslararası ağlara erişim, eğitim, pazarlama ve benzeri konularda destek verilmesi çok önemli hususlardır.

Bu çerçevede işletmelerin ilk aşamadaki sorunları çözülerek onlara uluslararası piyasalarda kabul gören mal ve hizmetleri üretebilme ve satabilme, pazar paylarını ve karlarını artırabilme ve hükümetten doğrudan destek almadan en azından mevcut durumlarını idame ettirebilme ve gelişebilme imkanlarının yaratılması ve buna bağlı olarak ortak yatırımlar kurulması için gerekli ortamın hazırlanabilmesi ülkemiz açısından önde gelen hedeflerden birisi olmalıdır.

2.2.ESNAF, SANATKARLAR VE KÜÇÜK İŞLETMELERİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Anayasası'nın 173. Maddesi “Devlet esnaf ve sanatkarı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır” hükmünü ve zorunluluğunu getirmiştir. Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin seçimle gelen esnaf-sanatkar örgütü temsilcilerinin örgütlerindeki görevlerinden ayrılmadan TBMM’de de temsil edilmelerine imkan tanınması halinde bu kesimin bütünüyle yönetime katılması, ihtiyaç duyduğu mevzuat düzenlemelerinde katkılarının alınması, demokratik rejime önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle bir engel oluşturan Anayasamızın 82’nci maddesi hükmü, daha fazla zaman geçirilmeksizin değiştirilmelidir.
- Hükümetlerce ekonomik ve sosyal politikalar oluşturulurken, esnaf ve sanatkarların özel olarak gözetilmesi Anayasa’nın 173’üncü maddesi ile öngörülmüştür. Yasama ve Yürütme organlarınca bu önemli görevin çağın evrensel gereklerine uygun zenginlikle yerine getirilmelidir.
- 3’üncü Esnaf ve Sanatkarlar Şurası’nda yapılan değerlendirmeler ve yer alan kararlar, 1995 yılında kadük olan hükümet tasarısı ve bununla ilgili TESK görüşleri, 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu’nun değişikliğinde çıkış noktasını oluşturmalıdır. Bu çerçevede, 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu, günümüz anlayışı ve ihtiyaçlarına uygun hale getirilmek üzere en kısa zamanda değiştirilmelidir.
- Türk mevzuatındaki tanım, esnaf ve sanatkarları çok dar sınırlar içine hapsedmiş bulunmakta, dünya ülkeleri ile yarışta onu emsallerinden geri bırakmış olmaktadır. Bunun için mukayeseli metod ve mukayeseli hukuku esas alan bir “esnaf ve sanatkar” tanımı için bir “Özel İhtisas Kurulu” oluşturulmalıdır.

- Avrupa Birliği'ne giriş sürecinin başlaması ile esnaf ve sanatkarların bu süreçte uyum sağlayabilirliklerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir . Bu nedenle, meslek örgütlerinin güçlendirilmesi, bilgilendirilmesi ve geliştirilmesi için gerekli çalışmalar başlatılmalıdır.
- Küçük sanayi siteleri öncelikle desteklenmeli, sadece mekansal işyeri yapımı suretiyle değil, yeni teknolojilerin küçük sanayi işletmelerinde yaygınlaştırılması bağlamında da geliştirilmelidir.
- Gelişmiş küçük sanayi sitelerindeki üretimin yan sanayi şekline veya planlı üretim şekline dönüştürülmesi ve yeni teknolojilerin sitelere yansması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Organize sanayi bölgelerinde, küçük sanayi siteleri için de bir alan ayrılmalı ve bu alanlar, küçük sanayi siteleri kooperatiflerine tahsis edilmelidir.
- Küçük sanayi sitelerinde üretim, temin ve pazarlama kooperatifleri kurulması teşvik edilmeli ve bu kooperatifler aracılığıyla “Ortak Kolaylık Atölyeleri” uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.
- İş kolları itibariyle şehir merkezinde yer alması gereken ve şehir dışına çıkmaları halinde iş potansiyellerinde önemli ölçüde azalma meydana gelecek olan elektrik tamirciliği, ayakkabıcılık, terzilik gibi meslek kolları için şehir merkezinde “Çok Katlı Toplu İşyerleri” veya “İhtisas Sanayi Çarşıları” kurulmalıdır. Bu merkezler için şehir merkezlerinde yer temininde belediyeler gerekli hassasiyeti göstererek örgütlenmiş esnaf ve sanatkarlara bu yerlerin tahsislerinde kolaylık sağlamalıdır.
- Küçük sanayi siteleri, toplu işyerleri, sanayi çarşıları vb oluşumların bir arada bulunduğu bölgesel modeller, küçük sanayi sektörünün gelişmesini ve ekonomiye katkısını artıracaktır. Bu özellikte yeni organize küçük sanayi

bölgeleri oluşturulmalı ve organize sanayi ile küçük sanayiye bir araya getirecek yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

- Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler büyük sanayinin başlangıcını teşkil etmektedir. Bölge sanayilerinin tamir ve bakım yönünden problemlerini çözmeleri, özel beceri ve teknik isteyen bazı malları imal etmeleri, büyük sanayi işletmelerine yan sanayi olarak yardımcı olmaları ve fason üretim yapmaları gibi önemli rolleri bulunmaktadır. Bu yönüyle de önem arz eden esnaf-sanatkarlar ve küçük işletmelere ; pazar bilgisi, tüketici eğilimleri, ihracat-ithalat işlemleri, ülkelerin tüketim karakterlerine göre pazarlama uygulamalarındaki farklılıklar vb. konularda açıklayıcı bilgilerin aktarılması için gereken çalışmalar yapılmalı; teşvikler, sübvansiyonlar ve korumacı politikalar uygulanmalı, gereksiz bürokratik işlemler kaldırılmalıdır.
- KOSGEB, icraatında esnaf ve sanatkarlar teşkilatları ile daha sıkı bir işbirliğine gitmelidir.
- Şehir merkezlerinde açılan hipermarketler, grosmarketler vb. başta bakkal esnafı olmak üzere hemen hemen her işkolundaki esnaf ve sanatkarın işlerini büyük ölçüde aksatmakta, rekabet edebilirlik düzeyini azaltmakta, rekabet edebilmek için bu kesimin çalışma saatlerini uzatarak yıpranmalarına neden olmakta, hatta bir çok esnaf ve sanatkarı bu marketlere karşı rekabet edemeyip işyerlerini kapatmak zorunda bırakmaktadır. Bu nedenle, bu kesim üretim ve hizmet sektöründe yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bunun da büyük bir işsizlik ve sosyal patlamalara neden olacağı açıktır. Bu tür marketler aynı zamanda şehir trafiği, şehir planlaması, görüntü ve çevre kirliliği vb. sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu marketlerin Avrupa Birliği ülkelerinde ve diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi şehir merkezlerinde açılmasına ve çeşitli isimler altındaki şubelerinin yasal boşluklardan yararlanarak mahalle aralarına yayılmalarına müsaade edilmemelidir. Bu tür alışveriş merkezlerinin açılması için Avrupa Birliği ülkelerindeki örnekler de dikkate alınarak bir mevzuat hazırlanmalı ve bu

mevzuat çerçevesinde oluşturulacak yerel komisyonlar (ilgili kamu ve özel kurum ve kuruluşları ile meslek örgütlerinin temsilcilerinden oluşacak) aracılığıyla işyeri açma izni verilmelidir.

- Devletin çeşitli kurumlarınca ve belediyelerce değişik isimler altında (kantin, kooperatif, vakıf, market ve tanzim satış üniteleri) faaliyet gösterilmesi, kurumlar tarafından sağlanan imkanlar açısından (kira, nakliye, personel,araç-gereç, su,elektrik vb.)esnaf ve sanatkarlar için haksız rekabete yol açmaktadır. Ayrıca, bu tür işletmeler kurumlar vergisi muafiyeti kapsamında faaliyetlerini devam ettirmekte, sadece kendi mensuplarına satış yapmaları gerekirken kendi mensupları dışındakilere de satış yapmaktadırlar. Bu tür haksız rekabeti engellemek için, her kurum üzerine düşen kendi asli görevini yapmalı, diğer konularla ilgilenmemelidir.
- Oluşturulan Tüketici Hakem Heyetlerinde mesleğinde uzman kişilerin bulunması sağlanmalı, bununla ilgili yasal düzenlemeler mutlaka yapılmalıdır.
- Genellikle sendikalı olmayan işyerlerinde, sözleşme karşılığı, asgari ücretle çalışan bir kesimi istihdam eden esnaf ve sanatkarlar, mevcut mevzuata göre “Asgari Ücret Tespit Komisyonu”nda temsil edilmemektedir. Asgari Ücret Tespit Komisyonu”nda sendika temsilcileri ile işveren temsilcileri olarak da büyük sanayi kuruluşları yer almaktadır. Oysa bu işyerlerinde toplu sözleşmeler nedeniyle asgari ücretle çalışan zaten bulunmamaktadır. Böylece asgari ücret doğrudan ilgisi olmayanlarca tespit edilmektedir. Bu sebeplerle “Asgari Ücret Tespit Komisyonu”nda esnaf ve sanatkar kesimi temsilcisinin bulunması mutlaka sağlanmalıdır.
- Özellikle kamuoyunun çok büyük bir kesimini teşkil eden ve çevre kirlenmesinden aktif ve pasif olarak en fazla etkilenen meslek mensuplarının bağlı bulunduğu kuruluş temsilcilerinin, Çevre Bakanlığınca oluşturulan inceleme ve değerlendirme komisyonlarına üye olarak katılmaları sağlanmalıdır.

- İç ve dış pazarların genişletilmesine imkan tanımak üzere teknolojik destek, eğitim, denetim vb. konularda belediyeler ile esnaf ve sanatkarlar teşkilatları birlikte hareket etmelidir. Böylece hizmet ve üretimin kaliteli ve ucuz olması sağlanacaktır.
- Girişimciliği geliştirmek ve esnaf ve sanatkarların işyeri açmalarında ve işlerini sürdürmelerinde kolaylık sağlamak amacıyla, harç vb. muafiyetler sağlanmalı, elektrik,su, doğal gaz ve telekomünikasyon hizmetlerinin kullanımında indirimli fiyat uygulanmalıdır.
- Gıda alanında faaliyet gösteren esnaf,sanatkarlar ve küçük işletmelerin 28 Haziran 1995 tarih ve 22327 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4128 sayılı Kanunla değiştirilen 560 Sayılı “Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname”nin uygulamasından kaynaklanan sıkıntıları devam etmektedir. Bu sıkıntıların giderilmesi ve kesimi bir ölçüde rahatlatan son uygulamaların devamlılığını sağlayacak ve uygulamadaki tüm aksaklıkları giderecek bir yasal düzenleme bir an önce yapılmalıdır. Bu amaçla yürürlükteki gıda mevzuatı tek bir “**GIDA KANUNU**” ile çerçeveslendirilmeli ve bu Kanunun hazırlanmasında, kesimin de gerek üretici, gerekse tüketici olarak görüşlerine yer verilmelidir.
- Ayrıca Gıda mevzuatının uygulanması bakımından ortaya çıkabilecek hukuki uyuşmazlıkların çözümü için “Gıda İhtisas Mahkemeleri” mutlaka kurulmalıdır.
- Ülkemizin gündeminde bulunan, “Mesleki Eğitimde Yeniden Yapılanma” konusunda yapılacak çalışmalarda, meslek kuruluşlarının mesleki eğitim sistemine daha aktif katılımını sağlayacak düzenlemelere gidilmeli, ülkemiz açısından daha ekonomik ve demokratik kabul edilen “İkili Meslek Eğitimi” sistemini güçlendirecek ve geliştirecek önlemler alınmalıdır.
- Bu çerçevede, 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu çok taraflı bir katılımıla yeniden ele alınarak, eğer ihtiyaca cevap verecekse kanun değişikliğine

gidilmeli, sorunların çözümü Kanun değişikliğiyle mümkün olamıyorsa; yeni bir mesleki eğitim kanunu hazırlanmalı ve en kısa zamanda TBMM'den çıkarılarak yürürlüğe konulmalıdır.

- 1996 yılından itibaren Genel Mali Bütçeye TESK İşletmeler Üstü Eğitim Merkezlerinin yapımında kullanılmak üzere konulan ödeneklerin tamamı inşaatlara harcanarak kullanılmıştır. Programa alınan ve alınacak hedeflere ulaşabilmesi için, TESK'in bu faaliyetlerine destek olmak ve inşaat ve donanım giderleri ile mesleki eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesinde kullanılmak üzere bir ödeneğin her yıl bütçe imkanları ölçüsünde artırılarak Mali Yılı Bütçesi içerisine konulması sağlanmalıdır.
- Türk ekonomisi için büyük önem taşıyan meslek standartları, sınav ve belgelendirme sisteminin kurulmasına ve bu konudaki kurumsallaşma çalışmalarına hız verilmelidir.
- Yaklaşık 60 yıldan beri yürürlükte olan 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu' nun özellikle 7. 8. ve 12. maddeleri esnaf ve sanatkarları çağdışı uygulamalara muhatap kıldığından, ülkemizin gelişen şartlarına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- Ülkemizdeki sosyal güvenlik sistemi, norm ve standart birliği bulunmayan, aralarında akılcı bir uyum sağlanamamış mozaik bir yapı görünümündedir. Değişik meslek gruplarına özgü yasaların farklı tarihlerde yürürlüğe konulması ve sonradan yapılan düzenlemelerin birbirinden bağımsız bir seyir izlemesi, sistemi bütünlükten uzaklaştıran, standart farklılığına yol açan başlıca sebeplerdir. Bu durum, sosyal güvenliğin dayandığı temel ilkeleri zedelerken, sistemin etkinliğini ve sisteme olan güveni de zedelemekte, farklı meslek grupları arasında sosyal huzursuzluklara yol açmaktadır. Bu nedenle sosyal güvenlik sisteminde norm ve standart birliği sağlanmalıdır. Ülke genelinde esnaf, sanatkar ve diğer bağımsız çalışanlara sosyal güvenlik bilincini yerleştirecek eğitim ve tanıtım faaliyetlerine hız verilmeli, bu

konuda basın-yayın organlarından ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından azami ölçüde yararlanılmalıdır.

- T.Halk Bankasının 75 trilyon lira olan sermayesi 250 trilyon TL'ye çıkarılmıştır. Esnaf ve sanatkarlara kredi vermek üzere görevli kılınan tek banka olan T.Halk Bankası'nın güçlendirilmesi için bu sermayenin tamamı ödenmeli ve Bankanın sermayesinin 1 katrilyon TL'ye çıkarılmalıdır.
- Ülkemiz ekonomisinde önemli bir yeri olan esnaf ve sanatkarlara T.Halk Bankası kanalıyla kullanılacak kooperatif kredisi plasman limiti 1999 yılı itibariyle 400 trilyon TL'ye yükseltilmiş bulunmaktadır. 2000 yılında kullanılacak krediler 1999 yılı plasman limitinin %55'i ile sınırlandırılmıştır. T. Halk Bankasınca, esnaf ve sanatkarlara cari kredi faiz oranlarının altında, iskonto, işletme ve tesis kredileri kullanılmaktadır. Fon kaynaklı KOBİ kredilerinin % 20'sinin esnaf ve sanatkarlara kullanılması imkanı getirilmiştir.
 - Esnaf ve Sanatkarlara;
 - Gider Vergisi İstisnası,
 - Damga Vergisi Bağışıklığı,
 - Fon Kesintisi İstisnası,
- Düşük Oranlı Faiz Uygulaması, sürdürülmektedir. Bu hizmetlerin artırılarak geliştirilmesini sağlamak ve esnaf ve sanatkarların önemli sorunlarından olan finansman sorununun giderilmesi için Banka kaynakları, sermaye, kamu fonu ve resmi mevduatla güçlendirilmeli, birikmiş görev zararları Hazinece karşılanmaya devam edilmelidir.
- KOBİ Teşvik Fonu kaynaklarının % 20'si esnaf ve sanatkarlar odalarına kayıtlı sanatkarlara kullanıldığından, KOBİ Teşvik Fonu Kredilerinin kaynağı çoğaltılmalı, böylece finansman sorununun belli bir bölümü bu şekilde çözümlenmelidir.

- Esnaf ve sanatkarlara destek veren kuruluşların verdikleri danışmanlık ve eğitim hizmetleri belli bir koordinasyon içerisinde, esnaf ve sanatkarlara ulaşacak şekilde yürütülmelidir.
- Esnaf ve sanatkarlarda birlikte iş yapma ve birlikte başarıma kültürü oluşturulmalı ve geliştirilmeli, girişim ve işbirliği ortamı yaratılmalıdır.
- Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarında gerekli düzenlemeler yapılarak, KOBİ Kredileri kapsamında teşvik belgesi alan tüm işletmelerin yatırım indiriminden faydalanması sağlanmalıdır.
- Ülkemizde ilk defa 1951 yılında kurulan Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatiflerinde çağın değişen ve gelişen koşullarına uygun olarak reorganizasyona gidilmelidir.
- Esnaf ve sanatkarlar kredi ve kefalet kooperatiflerinde, kefalet işlevinin yeniden yapılandırılması, kredi müessesesine işlerlik kazandırılması amacıyla gerekirse yeni bir kanun ile finansman kurumu olarak yeniden yapılandırılması yönünde çalışmalar başlatılmalıdır.
- Kaybolmaya yüz tutan geleneksel ve kültürümüzü yansıtmaya dönük mesleklerin (bakırcılık, çömlekçilik, sepetçilik, gümüş işlemeciliği gibi) yaşatılması amacıyla Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri aracılığı ile düşük faiz oranlı, yeni bir fon kaynaklı kredi imkanı sağlanmalıdır.
- Esnaf ve sanatkarlarımızın içinde bulunduğu finansal sorunların çözüme kavuşturulmasında finansal danışmanlık hizmetleri büyük bir öneme sahiptir. Bu amaçla TESK, TESKOMB (Türkiye Esnaf ve Sanatkar Kooperatifleri Merkez Birliği), HALKBANK, KOSGEB ve diğer ilgili kurum/kuruluşların işbirliği ile esnaf ve sanatkarlara yönelik "Finansal Danışmanlık Merkezleri" kurulmalıdır. İlk etapta seçilecek pilot bölgelerde kurulacak ve çalışma tarz ve esasları bir

protokolle belirlenecek olan “Finansal Danışmanlık Merkezler”inde eğitim seminerlerinin düzenlenmesi ve esnaf ve sanatkarlara danışmanlık hizmetleri verilmelidir.

- Esnaf ve sanatkarlara kullandırılmak üzere iç ve dış kaynaklı fonlardan (özellikle AB fonlarından) kaynak aktarılması için çalışmalar yapılmalıdır.
- T.Halk Bankası sermayesine katılım yoluyla esnaf ve sanatkarların Bankaya ortak olması sağlanmalı ya da Bankanın yönetimi özertleştirilmelidir.
- Ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi (özellikle Belçika örneği) kamu ve özel bankaların bu kesime ucuz kredi vermesi için gerekli özendirici tedbirler alınmalıdır. Esnaf ve sanatkarların özel bankalardan kullanacakları kredilere de KKDF (Kaynak Kullanım Destekleme Fonu) ve BSMV (Banka Sigorta Muameleleri Vergisi) muafiyetleri getirilmelidir.
- Esnaf ve sanatkarların teminat sorunlarını çözmek için Kredi Garanti Fonu (KGF) uygulaması desteklenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Kredi Garanti Fonu (KGF) sisteminin yerleşmesi ve devamlılığının sağlanması açısından imalata dönük sanatkarların bu fondan daha çok yararlanması için düzenlemelere gidilmelidir.
- Almanya’da uygulanan sistemin en önemli unsurlarından biri olan “rücua kefalet” yolu ile Devletin KGF A.Ş.’nin riskine ortak olması konusu üzerinde düzenlemelere gidilmelidir.

- Kredi Garanti Fonu'nun güçlendirilmeli ve garanti hacminin genişletilmesi için fona katkılar ve fon katsayısı artırılmalıdır.
- Ülkemizde Kredi Garanti Fonu sisteminin yaygınlık kazanması için, fonun vergi muafiyeti kapsamının genişletilmesi, hukuki kimliğinin kazandırılması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Kredi Garanti Fonu ile Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri'nin birleştirilme olanakları aranmalı, müteakiben de yeni bir yapılanma ile "Kefalet Bankası" sistemine geçilmelidir.
- Esnaf, sanatkar ve küçük işletmelerin üretim, tedarik ve pazarlama sorunlarının çözümüne yardımcı olacak şekilde faaliyet konularına göre kooperatiflerin (örneğin küçük sanat kooperatifleri) kurulması desteklenmeli ve yeterli kaynak aktararak gelişmeleri sağlanmalıdır.
- Halihazırda gerçek kişilerden oluşan esnaf ve sanatkarların kurabileceği anonim şirketlerin sermaye piyasası yoluyla halka açılması konusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin kredi sorununun çözümlenmesine yeni bir bakış açısı olarak ABD'de başarıyla uygulanan "Küçük İşletme Yatırım ve Finans Şirketleri" modeli ülkemiz koşullarına uyarlanarak uygulamaya geçirilmeli ve bu modelden esnaf ve sanatkarların da etkin faydalanmasını sağlayıcı düzenlemelere gidilmelidir.
- Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin ekonomik gelişmelerde gerçek verilerle ve istatistiklerle yer almasını temin etmek üzere gerekli çalışmalar yurtdışı kaynaklar da incelenerek yürütülmelidir.

- Esnaf ve sanatkarların “Sektörel Dış Ticaret Şirketleri” kurmaları desteklenmelidir. Bu şirketleri destekleyen girişimler desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.
- T. Halk Bankası’nın Girişimci Yatırım Finansman Bilgilendirme Merkezleri ve Teknik Danışmanlık Merkezleri ile esnaf ve sanatkarlarımıza danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılarak sürdürülmelidir.
- Bakanlar Kurulu’ nun 27/12/1994 tarih ve 94/6401 sayılı “İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı”nın 4. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak hazırlanan ve 31 Temmuz 1997 tarih ve 23066 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Tebliğlerinde belirtilen yardımlardan, esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelere hizmet veren meslek kuruluşlarının da faydalanmasına imkan tanıyacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Esnaf, sanatkar ve küçük işletmelerin rekabet güçlerinin artırılmasını teminen:
Devlet desteklerinin teknolojik gelişmelere dayalı ve kapasite artırımının yanında işletmelerin makine parkı modernizasyonuna yönelik olması, yeni finansman kaynakları ile daha hızlı, güvenilir ve pratik, katma değeri yüksek yatırımlara imkan veren, girişimciliği teşvik eden mekanizmaların daha da geliştirilmesi, AR-GE çalışmalarının desteklendiği, işletmelere üretim ve yönetim yeniliklerinin yansıdığı hizmet ortamlarının kurulmasına yönelik kurumsal yapılaşmanın sağlanması, teknoloji tabanlı yeni firmaların büyümelerini kolaylaştırıcı önlemlerin alınması, politikaların formülasyonu ve uygulanmaları için gerekli ortamın güçlendirilmesine yönelik önlemler alınmalıdır.
- İşletmelerinde çırak, kalfa, usta ve işçi istihdam eden ve mevcut mevzuat gereği eğitimine katkıda bulunan esnaf ve sanatkarlar teşvik edilmelidir.

- Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler ile, orta ve büyük işletmeler arasında sağlıklı ve sürekli bir işbirliği sağlanmalı, orta ve büyük işletmelerin, esnaf, sanatkar ve küçük işletmelere iş imkan ve fırsatları yaratacak şekilde desteklenecekleri bir sistem uygulamaya alınmalıdır. Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin hangi alanlarda orta ve büyük sanayi ile sağlıklı ve sürekli bir yan sanayi sözleşme sistemi içinde çalışabilecekleri tespit edilmeli ve gereken mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır.
- Bölgelere ve acil destek politikaları gerektiren konulara yönelik planlama, yeni vergi, teşvik ve kredi politikaları geliştirilmelidir.
- Önceden bilinmeyen doğal afetlere karşı koruma, kurtarma ve yaşatma konusunda planlama ve uygulama politikaları geliştirilmelidir.
- Avrupa Birliği'nin, üye ülkeler esnaf, sanatkarlar ve küçük girişimcilerine sağladığı maddi kaynaklar ve fonlardan Türk Esnaf ve Sanatkarlarının da yararlanmalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmalı, gerekli kurumsal yapı oluşturulmalı, meslek kuruluşları bünyesinde gelişmeleri yakından izleyebilen birimlerin oluşturulması desteklenmelidir. Bu birimler vasıtasıyla, Avrupa Birliği ülkelerinde esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelere tanınan kolaylıklar, teşviklerle ilgili gelişmelerin ülkemize aktarılması ve kesime yönelik uygulama ile ilgili düzenlemelerin yapılması sağlanmalıdır.
- Brüksel'de faaliyet gösteren TESK-MEKSA-KOSGEB Temsilciliğinin, idari giderlerine katkı olmak üzere, Türk Tanıtma Fonu'ndan sürekli destek sağlanmalıdır.
- TESK'in, esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin teknik bilgi, beceri ve işgücü potansiyelinin değerlendirilmesi ve yeni iş olanaklarının yaratılması ve böylece ülkemiz ekonomisine katkıda bulunmasını amaçlayan çalışmaları desteklenmelidir.

- Esnaf ve sanatkarların mesleki faaliyetlerinde gelişme sağlanabilmesi ve Avrupa Birliği'ne geçiş döneminde rekabet koşullarına kavuşabilmesi için, AB norm ve standartlara uyum, çevresel etki değerlendirilmesi, karayolları trafik, taşımacılık, yan sanayi, belediyeler uygulamaları vb. konularla ilgili mevzuatta günün şartlarına göre düzenlemeler yapılmalıdır.

Son olarak; esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin üretim, istihdam ve ihracat hacminde hak ettikleri yeri alabilmeleri ancak belli başlı sorunlarının tamamen veya kısmen giderilmesine bağlıdır. Bu doğrultuda makro politikaların oluşturulması ve gerekli yasal alt yapının hazırlanması önem arz etmektedir.

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bilindiği üzere, esnaf ve sanatkarlar ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu kesimin ekonomik ve sosyal alanda hak ettiği yerde olması, ülkemizin başarılı, güzel yarınlara ulaşabilmesi ve öncelikle ekonomik istikrarın sağlanmasında büyük önem taşımaktadır.

Kronikleşen enflasyon, gelir dağılımındaki eşitsizlik, sanayi ve ticarete yaşanan sıkıntılar, enflasyonla mücadelenin toplumsal uzlaşma sağlanarak, kararlılıkla yürütülmesini gerekli kılmaktadır.

Son dönemlerde enflasyonun düşürülmesi yönünde başlatılan çalışmalar memnuniyet verici gelişmelerdir.

Ancak; 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 tarihlerinde meydana gelen depremler, ülke ekonomisinde yaşanan olumlu gelişmeleri derinden etkilemiştir. Ülkemizi yasa boğan Marmara depreminin yaşanması, yeni ek vergilerin çıkarılması zaten mali yönden güç durumda olan esnaf ve sanatkarlarımızın mağduriyetine yol açmıştır. Esnaf ve sanatkarlar geçmiş yıllarda tahakkuk edip de ödeyemedikleri vergi borçlarını ödeme güçlüğü çekerken çıkartılan ek vergiler, sanayinin her alanında durgunluk ve gerilemenin yaşandığı bir dönemde esnaf ve sanatkarlarımızı sıkıntıya sokmuştur. Bu nedenle 1999 yılının esnaf ve sanatkarlarımız açısından olumlu gelişmelerin sağlandığı bir yıl olarak değerlendirilmesi mümkün görülmemektedir.

Deprem bölgesi için yeni kaynakların aktarılması, bu bölgelerin yeniden yapılandırılması, arz talep dengelerindeki değişiklikler vb. hususlar ülke ekonomisinde yaşanması beklenen gelişmeleri belli ölçüde de olsa olumsuz yönde etkileyecektir.

Ancak; ekonomik istikrarı sürekli kılacak, enflasyonun kalıcı olarak durdurulmasına katkıda bulunacak yapısal reformların da hızla yürürlüğe konulması gerekli görülmektedir.

Nitekim; açıklanan para ve kur programı bu mücadelede atılmış önemli bir adımdır. Bu programın tam anlamıyla uygulanması ve herkesin üzerine düşeni yerine getirmesi halinde belirlenen enflasyon oranına ulaşılması umulmaktadır.

Türkiye, IMF ile imzaladığı stand-by anlaşması için vaat ettiği reformları bir bir yerine getirmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak Merkez Bankası tarafından para ve kur programının açıklanmasıyla birlikte banka faiz oranlarının da düşmeye başladığı görülmektedir.

Enflasyonla mücadele amacıyla yapısal reformları hayata geçirecek tedbirlerin alınması zorunludur. Böylelikle, ekonomideki gelişme ile istikrar sağlanacak, piyasalarda yeniden canlanma görülecektir. Bu gelişmelerden de en fazla esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler kesimi olumlu etkilenecektir.

Ancak bu gelişmenin sağlanabilmesi için öncelikle esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin mevcut sorunlarının çözümlenmesi 2000’li yılların gerektirdiği gelişmelere uyumlarının sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Ayrıca bu çalışmada bahseden tüm yapılanma modelleri, AB ülkelerinin teşvik mekanizmalarının özünü oluşturan bilgilendirme, teknik ve idari danışmanlık desteklerinin ülkemizde de benzer şekilde yerine getirilmesi açısından örnek teşkil edecek özelliktedir. Öte yandan, eksikliği hissedilen tüm bu desteklerin nitelik ve niceliğinin hızla artırılması, AB ile bütünleşme sürecinde yoğun rekabet ortamına uyum sağlama, teknoloji yenileme, standart ve kalite geliştirme gibi alanlarda önemli işlevleri yerine getirecektir. Bu nedenle, esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelere

hizmet veren tüm kurum ve kuruluşların da benzer projeleri geliştirmeleri ve bu konuda üzerlerine düşen görevleri eksiksiz yerine getirmeleri gerekmektedir.

Diğer taraftan, esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin AB normlarında teşvik edilmeleri yalnızca bu ülkelerin model alınmaları ile değil, bu ülkelerdeki uygulamaların ve teşvik mekanizmalarının ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerimiz de dikkate alınarak bir sentez yapılması sonucu belirlenen uygulamalara gidilmesi yerinde olacaktır.

Bu güne kadar bu kesimin sorunlarının çözümüne ilişkin gerek Kalkınma Planları ve İcra Programları gerekse Etnaf ve Sanatkarlar Şuraları ile belirlenen düzenlemeler olmasına rağmen sorunlar giderek kronik bir hal almıştır. Yapılan yasal düzenlemeler bu sorunların çözümünde günün gerektirdiği şartların gerisinde kalmaktadır.

Komisyonumuz bu önemli hususu bu raporda olabildiğince vurgulamaya çalışmıştır.

Etnaf ve sanatkarların sorunlarının çözümü için yapılan çalışmalarda, üzerinde özellikle durulması gereken konu, çözüm için geliştirilen düşünce ve mekanizmaların birbirini tamamlayıcı olması ve yeni bürokratik külfetler ile yasal engeller oluşturmamasıdır. Bugün, gelişmiş ülkelerde, özellikle AB ülkelerinde,

- Yeni külfetlerin üremesini durdurmak,
- Mevcut mevzuatın sadeleştirilmesini sağlamak,
- Mevzuat sayısını azaltmak,
- Etnaf, sanatkar ve küçük işletmelere özel muamele yapmak,

- Değişen tutumları dikkate almak

ağırlık verilen çalışmalardandır. (VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı-Küçük Sanayi ÖİK Raporu)

AB’ ye giriş sürecinde bulunan ülkemizde de bu paraleldeki çalışmalara VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde de ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin giderek artan sektörel faaliyetlerinin gelişmesine ve rekabet güçlerinin artmasına engel teşkil eden sorunlarının giderilmesi için Komisyonumuz, reform niteliğinde bir çalışmanın bir “Master ve Uygulama Planı” şeklinde bu plan döneminde başlatılmasını gerekli görmektedir. Esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmeler,ulusal ve uluslararası düzeyde gelişmeleri izleyebilen, iş potansiyelini geliştirebilen, sosyal ve ekonomik refah düzeyine ulaşarak toplumu güçlü kılan bir görünüme ve şartlara kavuşturulmalıdır. Bu amaçla esnaf, sanatkarlar ve küçük işletmelerin desteklenmesi ve teşviki ile ilgili kurum ve kuruluşların, meslek kuruluşlarının katılacağı bir Komisyon oluşturularak stratejiler, hedefler ve tedbirler belirlenmeli ve uygulamaya alınması sağlanmalıdır. Bu “Master ve Uygulama Planı” çalışmaları için yeterli kaynak ayılmalıdır.

Böylece, AB ile uyumlu bir “Tanım”a ve Yeterli ve uygun koşullarda finansman imkanlarına sahip,

Bilgi, teknoloji ve eğitim düzeyi yüksek, rekabete açık,

Mesleki teşkilatı gelişmiş ülkeler düzeyinde ve

Uluslararası anlaşmalardan doğacak yükümlülükleri yerine getirmesinde geniş ufku olan mevzuatı ile güçlendirilmiş bir esnaf, sanatkar ve küçük işletmeler kesimine ulaşılmış olacaktır.